DE DELAVSKA ENOTNOST

21. JULIJA 1973 – ŠT. 28 – L. XXX

V SREDIŠČU POZORNOSTI

Novo v sporazumevanju

Nekolikanj zasenčen od drugih razprav se je pozornosti javnosti izmuznil pomemben dogodek. Sredi tedna so namreč poslanci republiškega parlamenta rekli svoj „ja“ za novi zakon o samoupravnem sporazumevanju in družbenem do govarjanju o merilih za raporejanje dohodka in o delitvi sredstev za osebne dohodke.

Torej dogodek, ki tako ali drugače zadeva vsakogar od nas.

Sprejem zakona pomeni, da smo se slednjič le odločili premakniti kretnice na tirnicah dohodkovnega dogovarjanja. Sicer daleč od misli, da bi s sedanjimi družbenimi dogovori in samoupravnimi sporazumi o delitvi dohodka in osebnih dohodkov zgrešili osnovni namen, nasprotno, sporazumi so prinesli mnogo kvalitetne novine in premike v delitvi, res pa je tudi, da so nas nekatera dosedanja izhodišča v sporazumevanju že utesnjevala.

Tako se kajpak samo po sebi vsiljuje vprašanje, kaj prinaša novega pravkar sprejeti zakon o samoupravnem sporazumevanju in družbenem dogovarjanju o merilih za razporejanje dohodka in o delitvi sredstev za osebne dohodke. In naj na vprašanje kar takoj tudi odgovorimo: vsekakor gre za tri bistvene novosti v sistemu sporazumevanja o delitvi dohodka in osebnih dohodkov.

Prva novost je detronizacija formalne izobrazbe. Namesto razvrščanja kalkulativnih osebnih dohodkov po osmih izobrazbenih kategorijah, novi zakon uveljavlja načelo oblikovanja kalkulativnih dohodkov po tipičnih poklicih oziroma skupinah tipičnih poklicev. Kaj pomeni to za samoupravno sporazumevanje o osebnih dohodkih, v tem trenutku bržčas ni več potrebno razpredati, kot se tudi ni mogoče ubraniti občutka, da smo se tokrat spet ustavili na pol pota, saj bi sporazumevanje po tipičnih delovnih mestih nedvomno zagotavljalo še večjo krizo, večjo možnost upoštevanja posebnosti in skupnega, skratka še bolj jasne odnose. Pa ne glede na to!

Druga novost je jasna razmejitev, o katerih elementih delitve se bomo sporazumevali po panožnem načelu torej znotraj posameznih dejavnosti in o katerih po teritorialnem načelu. Malce poenostavljeno, čeprav v bistvu točno: o oblikovanju osebnih dohodkov se bomo sporazumevali po panogah, o delitvi sredstev skupne porabe pa po teritorialnem načelu.

In slednjič: spoštovanje samoupravno dogovorjenega je z novim zakonom prišlo pravzaprav v izključno pristojnost samoupravljavcev v združenem delu. S tem pa dobiva tudi sankcija svojo samoupravno moč in veljavo.

S. B.

FOTO: ANČKA TOMŠIČ

SEDEM SUHIH LET?

Tovarna Stol iz Duplice pri Kamniku je v zadnjih letih dosegla lepe poslovne uspehe, njeno ime je znano tudi daleč preko naših meja. Kje je skrivnost njihovega uspešnega razvoja v času, ko so mnoga podjetja komajda životarila! Po besedah v. d. direktorja in dolgoletnega člana kolektiva, Franca Vogrinca je uspeh predvsem posledica naslonitve na lastne sile in dobre organiziranosti podjetja.

Pa prihodnost? V Stolu se boje, da nerešena sistemska vprašanja ne bi preveč zavrla njihovega razvoja in ogrozila uresničitev njihovih načrtov.

STRAN 3

●●●

Kaj povzroča kronični primankljaj v skladu pokojninskega in invalidskega zavarovanja? Izgubo je treba čimprej sanirati! Kako? Ali z zmanjšanjem pravic ali s povečano prispevno stopnjo?

Iz meseca v mesec večji primanjkljaj

STRAN 8 *Da ne bi kdo začel . . .*

FOTO VEST

Tudi v »IMP« podpisali sporazum

Ljubljana, 19. julija – Danes so v prostorih Industrijsko montažnega podjetja Ljubljana na slovesnem zasedanju centralnega delavskega sveta podpisali samoupravni sporazum o ustanovitvi temeljnih organizacij združenega dela.

»IMP« se je razvilo iz majhne obrtne delavnice in je dobilo obrise današnjega podjetja z združitvijo Toplovoda in Elektrosignala pred desetimi leti. Danes je »IMP« s skupno 3.500 zaposlenimi eno največjih podjetij svoje stroke v državi, saj imajo za letos predvideno realizacijo, ki presega 600 milijonov dinarjev.

Na zborih delovnih ljudi »IMP« po obratih so se odločili za formiranje 8 TOZD, in sicer Ogrevanje, vodovod, klima – Ljubljana, Projekt, montaža, inženiring – Maribor, Projekt montaža – Koper, Elektromontaža – Ljubljana, Tovarna regulacijskih naprav in aparatov – Ljubljana, Tovarna elektronaprav – Ljubljana, Livarna – Ivančna Gorica in Tovarna instalacijske opreme – Idrija. Skupne službe ne bodo TOZD, imele pa bodo svoje samoupravne organe.

Podpisani sporazum temelji na štirih osnovnih načelih, in sicer na enakopravnosti in samostojnosti pri odločanju pri skupnih zadevah, na dogovarjanju in sporazumevanju v medsebojnih razmerjih TOZD, na tržnih pogojih v medsebojnem poslovanju TOZD in na načelu solidarnosti.

pravi naslov za denarne zadeve
ljubljanska banka

Mercator 470 PRODAJALN

Fla·Vor·Aid

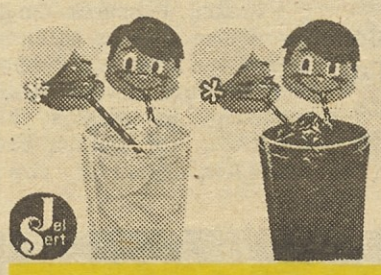

Prašek za pripravo umetne brezalkoholne pijače okusi: limona, pomaranča, jagoda, malina, češnja
Prehrambena industrija Portorož

Jel Sert

Droga

IVICA JAZBEC

Z integracijo tako ZP ISKRA kot ZMAJ dobivata možnost, da mnoge skupne cilje uresničita hitreje in na bolj racionalen način. Posebej za ZMAJ pa je pomembno, da bomo laže zgradili novo tovarno baterij, zaposlenim nudili večjo socialno varnost pa tudi sicer hitreje napredovali, če se bomo le znali posluževati izkušenj, dognanj, vsega, kar že danes premore »vesoljna« ISKRA.

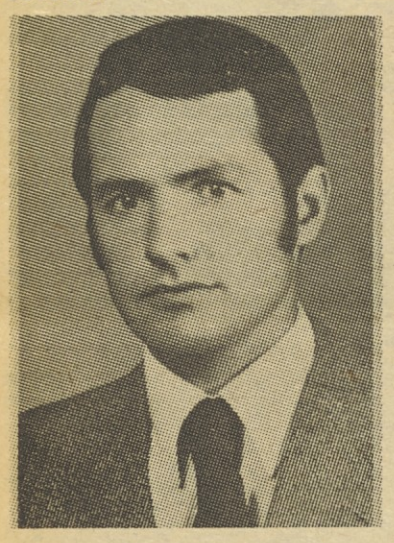

VIKTOR ERŽEN:

V »Planiki« se v polni meri zavedamo, da je naša pravica in dolžnost samoupravno se organizirati tako, da bomo delavci s svojim delom in s sredstvi v družbeni lasti uresničili širše družbene pa tudi svoje osebne interese.

RUDI BREGAR:

Pričakujemo lahko, da bodo stanovanja res dobili tisti delavci, ki sami doslej niso mogli upati na streho nad glavo. Teoretično so zlorabe možne, vendar sem prepričan, da bo javnost dela preprečila morebitne poskuse maličenja naše družbene akcije.

VELIKO PREDNOSTI

Potem ko je bila združitev izglasovana na refrendumu 17. aprila letos, se je »vesoljna« ISKRA s 1. julijem tudi formalno povečala za še enega člana, za tovarno baterij in baterijskih naprav ZMAJ Ljubljana.

Kadar gre za združevanje, imata partnerja – ali partnerji vsak svoje račune. Kakšne je imel ZMAJ, kakšne je imela ISKRA? O tem smo se pogovarjali z diplomirano ekonomistko Ivico JAZBEC, vodjo plansko analitske službe v tovarni ZMAJ.

– ZMAJ je tovarna s polstoletno tradicijo in velikim ugledom, pa tudi z uspešno gospodarsko in poslovno rastjo v zadnjih letih. Se je ta rast zaustavila ali pa so bili tudi drugi vzroki, ki so narekovali naslonitev na močnejšega partnerja, konkretno na Iskro?

– Res je, da se je ZMAJ zadnje čase intenzivno razvijal in se še razvija. Res pa je tudi to, da bo nadaljnji razmah vsak čas onemogočen zaradi vedno hujše prostorske stiske. To je bil in ostaja eden najresnejših problemov našega kolektiva, ki tudi vse bolj občuti konkurenco na trgu. Obstoječim trem tovarnem baterij se je namreč v zadnjem času pridružila še četrta, ki deluje v sestavu Elektronske industrije Niš. Razen tega smo pred časom na nekem sestanku v slovenski gospodarski zbornici izvedeli, da tudi ISKRA po svojem perspektivnem programu namerava izgraditi lastno tovarno baterij. Skratka, soočeni smo bili z ene strani s prostorsko stisko in s tem potrebo po gradnji nove tovarne, po drugi strani pa z dejstvom, da se bo ali treba spoznati z veliki podjetji kot neposrednimi konkurenti, ali pa poiskati pot, ki bi zadovoljila tako nas kot našega morebitnega partnerja, če bi prišlo do integracije. Odločili smo se za Iskro.

– Kaj bi povedali o koristnosti te integracije?

– Kakor je že bilo rečeno na tistem sestanku v gospodarski zbornici, res ne bi bilo smiselno, da ISKRA začenja z dejavnostjo, ki je zanjo povsem nova, če pa že obstaja proizvajalec, ki si je v desetletjih pridobil ime in sloves. Če bi torej ISKRA po vsej sili hotela ustvariti lastno baterijsko proizvodnjo, bi to bila dokaj draga, v vsakem primeru pa tudi precej neracionalna investicija. Zato ne preseneča, da je tudi v Iskri prevladalo spoznanje, da je ceneje in bolje, če se združenemu podjetju priključi ZMAJ kot specializirani proizvajalec in da v združenem podjetju uresničujemo tisti cilj, za katerega smo oboji zainteresirani: kar najbolj povečati prodajo aparatov na baterijski pogon, saj je to dobro za proizvajalce teh naprav, kakor za nas, ki izdelujemo baterije, brez katerih tovrstni aparati ne morejo delovati.

Gledano samo s stališča tovarne ZMAJ pa združitev upravičujejo še drugi vzroki. Omenila sem že našo prostorsko stisko. Ena izmed organizacij, ki se ukvarjajo s komunalnim urejevanjem zemljišč, nam je ponudila zemljišče za novo tovarno, ki bi nas veljalo kar 50 milijonov dinarjev. ZP Iskra nam bo odstopilo enakovredno zemljišče za manj kot petino te cene! Pomisliti moramo tudi na socialno varnost zaposlenih. Če bi ZMAJ prišel v težave, je vprašanje, kaj bi se zgodilo z njegovimi 411 delavci, če pa bi kdaj zašel v težave kot sestavni del ZP ISKRA, problemi ne bodo tako pereči, saj matično podjetje po svojem statutu zagotavlja, da bi v takem primeru s skupnimi močmi poiskali pot iz zagate.

Poudarila pa bi še dvoje! Najprej gre za vprašanje trga. ZP ISKRA s svojimi poslovalnicami in predstavništvi doma in po svetu lahko ogromno pripomore k povečanemu obsegu prodaje in s tem k večjemu dohodku iz baterijske proizvodnje. ZMAJ sam, čeprav bi imel ne vem kako močan in uspešen izvozni oddelek, česa podobnega nikoli ne bi zmogel.

– Bi natančneje pojasnili nazadnje izrečeno trditev?

– V sestavu ZP ISKRA bo imel ZMAJ status TOZD z vsemi pravicami, ki jih je imel doslej kot samostojno podjetje, obenem pa z dolžnostmi, ki smo jih prostovoljno sprejeli in so zapisane tudi v statutu ZP ISKRA. Ena izmed njih je, da vsak član ZP ISKRA prispeva svoj del sredstev za financiranje razvojnih dejavnosti, skupnih služb, marketinga in še nekaterih drugih funkcij. Prispevek Zmaja za te potrebe ne bo majhen. Res pa je, da lahko dobimo neprimerno več nazaj, kot bomo dajali, če se bomo znali posluževati vseh tistih izsledkov, dokumentacije in drugega, kar danes premore ISKRA in kar smemo, kot njeni enakopravni člani, izkoriščati tudi v svoj prid. –mG

„Resnici na ljubo, „Planika" se je rodila na nenavaden način. Mnogo obrtnih delavnic in nekaj raztresenih manjših „tovarnic" za proizvodnjo obutve je takratna glavna direkcija za usnjarsko in predelovalno industrijo želela združiti in iz vsega ustvariti moderno tovarno. Preden pa je direkciji to uspelo, je doživela svoj brodolom. Tako je „Planika" začela z delom na strojih, ki so bili zbrani z vseh vetrov. Tudi kolektiv, ki se je zbral pri nas, je bil znesen od vsepovsod. Na pol dograjena stavba in pisana zbirka odsluženih strojev – to je bilo vse, kar je ostalo od načrtov in obljub."

„. . . Verjetno poleg velike volje in teženj za poslovno ekspanzijo? "

„Imate prav. Čeprav se ob jubileju zaziramo raje v prihodnost, ne moremo zanikati plodne preteklosti. Samo nekaj kazalcev naj navedem: pred dvajsetimi leti smo imeli 372 zaposlenih, tolikšna je bila tudi naša dnevna proizvodna, danes pa izdela 2000 čevljarjev vsak dan skoraj 9200 parov različne obutve. Morda še to: ko smo začeli, je delavec potreboval za en par čevljev dobre štiri ure, danes pa izdela enak par v slabih 30 minutah."

„In kaj prinaša „Planiki" jubilejno leto? "

„Letos hočemo doseči 9000 parov obutve dnevno na moderni strojni opremi. Zgradili smo nekaj tisoč kvadratnih metrov novih proizvodnih prostorov in urejamo stare, v Turnišču pa gradimo tovarno moške obutve. Verjetno pa je ob pogledu naprej najbolj pomembno, da razpolagamo danes s skoraj 100 milijoni dinarjev lastnih sredstev. Zato tudi ne poznamo problemov nelikvidnosti."

NJIHOVIH DVAJSET LET

Kranjska »Planika« je slavila prejšnji petek dvajsetletnico svojega obstoja. V dveh desetletjih je kolektiv, skoraj 2000 zaposlenih, proizvedel več kot 2,000.000 parov čevljev letno in se s 400 milijoni dinarjev celotnega prometa povzpel med 50 največjih slovenskih podjetij. Teh minulih dvajset let je bilo tudi »vzrok« za razgovor z Viktorjem Erženom, pomočnikom vodje finančno-računovodske službe in predsednikom osnovne organizacije sindikata v podjetju. Čeprav je v tovarni komaj šest let, je že drugo mandatno obdobje predsednik osnovne sindikalne organizacije, predsednik samoupravnega odbora za izobraževanje in zaposlovanje, član predsedstva občinskega sindikalnega sveta v Kranju in njegove gospodarske komisije, v podjetju pa je tudi urednik »Informatorja«.

„Ob dveh desetletjih obstoja tovarne mineva tudi 20 let delavskega samoupravljanja. Kakšne so značilnosti razvojne poti samoupravljanja? "

„V dvajsetletnem obdobju samoupravljanja v „Planiki" se je v organih upravljanja zvrstilo kakih 700 članov kolektiva. Na svojih zasedanjih so samoupravni organi sprejemali pomembne odločitve, ki tvorijo osnovo naše sedanje poslovne razvitosti. S sredstvi, ki so jih delili organi upravljanja, smo si zagotovili sodobno strojno opremo za naše obrate. Poleg razvoja proizvodnje so imeli člani delavskega sveta vsakokrat pred seboj tudi potreben razvoj lastne trgovske mreže, ki nam omogoča uspešno prodajo na domačem tržišču. Sodimo, da so bile to pomembne odločitve, predvsem zato, ker smo domala vse, kar imamo, ustvarili z lastnimi sredstvi."

„V čem pa naj bi se odražala nova vloga delavca–upravljalca? "

„Smo sredi uresničevanja ustavmih dopolnil. Na spremembe, ki jih predvideva nova ustava, smo se začeli pripravljati že minulo jesen. Po obsežnih pripravah se je med kolektivom oblikovalo več variant, kako naj bi v Planiki zasnovali sistem samoupravljanja. Naposled smo se odločili za ustanovitev treh temeljnih organizacij združenega dela, in sicer TOZD proizvodnja v Kranju in na Breznici, TOZD tovarne moške obutve v Turnišču in TOZD trgovska mreža. Povedati pa moram, da je s pravico do samoorganiziranja povezana tudi pravica do odločanja. Uveljaviti to pravico bo mogoče samo s primernim sistemom informiranja, tako da bo sleherni zaposleni seznanjen z gospodarjenjem. Tak položaj delavcev zagotavlja, da bomo s svojim delom in s proizvajalnimi sredstvi v družbeni lasti uresničili svoje skupne in osebne interese."

„Bi lahko rekli, da je vaš prvi vtis ugoden? "

„Celo zelo ugoden! Že na volilnih konferencah delegatov za zbor vlagateljev je bilo opaziti izredno zavzetost in tudi po današnji prvi seji zbora bi lahko rekel, da so se prisotni resno lotili svojega dela. Vsekakor zelo odgovornega dela, od katerega prenekateri občan veliko pričakuje.

Za začetek se mi zdi predvsem pomembno, da je začel delovati še en pomemben člen v verigi samoupravljanja na stanovanjskem področju. Kakor veste, bo zbor vlagateljev – delegati so izbrani iz delovnih organizacij v vseh petih ljubljanskih občinah – upravljal s četrtino od 6 odstotkov sredstev, namenjenih za stanovanjsko gradnjo."

DOBRI OBETI

V prejšnji številki DE smo v intervjuju s Francem Sladičem predstavili začetek dela solidarnostnega stanovanjskega sklada ljubljanskih občin. Tokrat lahko našo informacijo s stanovanjskega področja razširimo s pogovorom o zboru vlagateljev, ki bo upravljal z vročenimi sredstvi za kreditiranje stanovanjske graditve, zbranimi na posebnem računu pri Ljubljanski banki. Za pogovor smo naprosili Rudija Bregarja, predsednika mestnega sindikalnega sveta v Ljubljani, ki je bil po družbenem dogovoru o vezavi sredstev zadolžen za sklic 1. seje zbora vlagateljev.

„V čem vidite osnovni pomen tega skloda? "

„Če bi odgovoril zelo poenostavljeno, bi rekel, da je osnovni namen zgraditi več stanovanj, kakor smo bili navajeni doslej. No, v poenostavljanju je le del resnice. Predvsem se mi zdi pomembno, da bomo lahko občutno pospešili gradnjo najemnih stanovanj. Ni skrivnost, da so se v Ljubljani zadnja leta gradila predvsem zasebna stanovanja – kar tri četrtine je bilo takih – in samo četrtina je bilo najemnih stanovanj. Tako razmerje je seveda močno prizadelo številne vrste tistih občanov, ki zaradi prenizkih dohodkov niso mogli upati na gradnjo lastnega doma. Računamo, da po dosedanjih pravilih igre kakih 70 odstotkov iskalcev ni moglo realno upati na stanovanje. V reševanju najbolj perečih socialnih problemov bo sicer odigral najbolj vidno vlogo solidarnostni sklad, vendar bo tudi denar iz oročenih sredstev pri banki prišel zelo prav in njegov vpliv nikakor ne bo le simboličen."

„Kakšno gradnjo bo predvsem podpiral? "

„Osnovna izhodišča so v pravilniku, ki je bil pravkar sprejet. Največja pozornost bo veljala gradnji najemnih stanovanj. Pri prvem letošnjem razpisu bodo podjetja sploh lahko prosila samo za kredit za gradnjo najemnih stanovanj. Do takega sklepa je prišlo predvsem zavoljo pomanjkanja časa in je bila potrebna hitra odločitev, da denar ne bi zastonj ležal v banki.

Zaenkrat se je nabrala že kar lepa vsota – dobrih 30 milijonov dinarjev, do konca leta pa izvedenci napovedujejo kakih 75 milijonov. Po prvem sklepu zbora vlagateljev naj bi dali pri prvem razpisu na voljo prosilcem za kredit 45 milijonov."

„Slišati je pripombe, da so pogoji za dodeljevanje kreditov v pravilniku tako ostri, da nanje tisti občani, ki nimajo nadpoprečnih dohodkov, ne morejo računati. Kako bi potem lahko zagovarjali socialno noto tega sklada, čeprav je seveda manj izražena kot pri solidarnostnemu skladu? "

„Omenil sem že, da bodo večinoma dobivale kredite delovne organizacije za gradnjo najemnih stanovanj. Vprašanje seveda je, komu bodo delovne organizacije dale stanovanje. Če upoštevamo, da bo po pogojih za najem kredita treba navesti, katera stanovanjska vprašanja nameravajo v podjetju rešiti, lahko pričakujemo, da bodo stanovanja res dobili tisti delavci, ki sami doslej niso mogli računati na streho nad glavo. Navsezadnje bodo delovni kolektivi tudi po načelih družbenega dogovora dolžni ravnati tako. Teoretično bodo zlorabe možne, vendar sem prepričan, da bo javnost dela preprečila morebitne poskuse maličenja naše družbene akcije.

Vsekakor moram poudariti izredno pozitivno dejstvo, da gre za družbeno akcijo na stanovanjskem področju in za to, da je ta akcija tudi v resnici zelo konkretna. Prav to je tisto, kar smo doslej najbolj pogrešali, saj je bilo govorjenja o nujnosti gradnje družbenih stanovanj vedno dovolj."

Tig

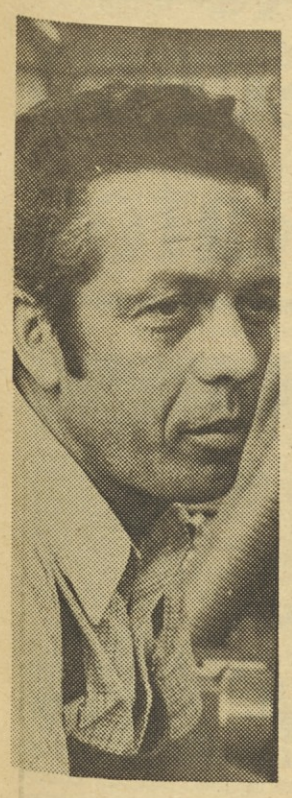

JOŽE ULČAR: Osebni dohodki niso najboljši, ne smem pa reči, da bi bili slabi. Poprečje v naši tovarni menda znaša: 1900 dinarjev, manj kot 1200 dinarjev pa, kolikor vem, ne zasluži noben delavec. Seveda so te vrednosti danes že dokaj omajane, zaradi stalnega naraščanja življenjskih stroškov. Nerodno je tudi, ker smo že sedaj, tako nam zatrjujejo v vodstvu podjetja, z osebnimi dohodki dosegli najvišjo s sporazumom dovoljeno raven.

ALOJZ DREŠAR: V podjetju imamo organizirano prehrano. Malica je poceni, delavec plača zanjo 3 dinarje, saj k tej vsoti primakne še podjetje 2,90 dinarja. Rad pa bi spregovoril o nečem drugem, kar nas delavce v novi tovarni pisarniškega pohištva tare. To so realtivno slabe delovne razmere: tovarna je sicer nova, moderna, vendar je slabo zračena.

MIMI ANDREJAŠ: V prihodnjem letu, najkasneje pa leta 1975 bo naše podjetje rešilo vse stanovanjske probleme, ki smo jih zabeležili letos. Gradili bomo namreč 25-stanovanjski blok. V njem bom, upam, tudi sama dobila trisobno stanovanje, sedanje, manjše, pa bom odstopila podjetju. Stol ima sorazmerno malo stanovanjskih problemov zato, ker je že do sedaj uspešno skrbel za reševanje tega vprašanja.

Sedem suhih let?

● Podjetje Stol se je v zadnjih letih uspešno razvijalo, bodoči razvoj pa bo zavoljo mnogih zunanjih vzrokov težji in predvsem počasnejši

„Doslej smo resda dokaj dobro uspevali – deloma zaradi dobre organizacije dela in poslovanja, deloma zaradi konjunkture na tržišču. Vendar kaže, da v bodoče ne bo več tako. Stabilizacijski ukrepi so gospodarstvu naložili težko breme. Za nas, ki izdelujemo potrošniško blago trajnejše vrednosti, so ta bremena še težja. Zavoljo nekaterih še nerešenih ali še ne do konca rešenih sistemskih vprašanj bomo morali v bodoče za približno enake poslovne rezultate, v absolutnih zneskih seveda, vložiti znatno več truda kot doslej.“ Tako nam je v začetku razgovora dejal Franc Vogrinec, v. d. direktorja v tovarni Stol v Duplici pri Kamniku.

Uspešno poslovanje

Da so v Stolu doslej uspešno gospodarili, pričajo poslovni rezultati. V zadnjih treh letih je celotni dohodek narastel od 140 milijonov dinarjev v letu 1970 na 157 milijonov lani. V enakem primerjalnem obdobju se je dohodek povečal od 43,5 milijona din na dobrih 63 milijonov, akumulacija pa od skoraj 16 milijonov dinarjev na 31,8 milijona din. Število zaposlenih pa se je v teh treh letih povečalo od 1223 na 1370 delavcev.

„Naša tovarna je stara in ima vse slabe lastnosti starih podjetij“, je nadaljeval Franc Vogrinc. „Vendar ji tudi dobrih ne manjka – tradicije, specializiranosti proizvodnje itd. Naše proizvodno načelo je – delaj tisto, kar znaš in kar bo trg sprejel. Ob taki usmerjenosti smo v času po letu 1965, ko so se začele vedno bolj uveljavljati zakonitosti trga, dobro izkoriščali naše organizacijske prednosti. Ob vedno večji akumulaciji smo pred dvema letoma uspeli zgraditi novo tovarno za izdelovanje pisarniškega pohištva. Ta proizvodnja je v naših razvojnih načrtih dobila prednost pred drugimi proizvodnimi programi – tudi pred proizvodnjo stolov, za katero se je tovarna v preteklosti specializirala.“

Breme stabilizacije

Vendar so zadnji stabilizacijski ukrepi, ki so med drugim omejili tudi investicijsko porabo, predvsem pa investicijsko porabo v negospodarske namene obremenili z obveznimi depoziti, zavrli razvoj Stola v veliki meri prav zato, ker se je tovarna specializirala.

„Nakup pisarniškega pohištva je različno obremenjen, v nekaterih republikah celo s 50-odstotnim obveznim depozitom. Zaradi tega se nam je seveda precej zmanjšala prodaja teh izdelkov,“ je dodal v. d. direktorja v Stolu in nadaljeval: „K temu lahko dodamo še neusklajenost cen doma, mislim na cene surovin in končnih izdelkov, ter nekatere druge, še ne povsem urejene sistemske rešitve v našem gospodarstvu, valutne spremembe zadnjih let... Rezultat delovanja vseh teh silnic je naslednji: če bomo hoteli v letošnjem letu doseči akumulacijo, kakršno smo imeli lani, se pravi, 31,8 milijona dinarjev, bomo morali celotni dohodek povečati od 159 milijonov dinarjev na 195 milijonov.“

Tako so v Stolu izračunali pri sestavljanju letošnjega plana in zadali so si tudi nalogo, da bodo ustvarili teh 195 milijonov dinarjev celotnega dohodka. Nenehno naraščanje cen reprodukcijskih materialov v letošnjem letu je, vsaj za sedaj, načrte nekolikanj omajalo. Ob polletju so namreč ustvarili za približno 10 milijonov dinarjev manj, kot so predvideli.

„Zavoljo vseh silnic, ki delujejo na naše gospodarjenje in na katere ne moremo prav nič vplivati, ne vemo, ali bomo polletni zaostanek pri uresničevanju gospodarskih načrtov nadomestili v drugi polovici leta. Še teže pa je kajpak predvidevati, ali bomo izpolnili letošnji plan,“ je zatrjeval Franc Vogrinec.

V Stolu so nam tudi povedali, da so investicijske restrikcije praktično onemogočile proizvodnjo gostinske in turistične opreme. Težave zaradi neskladij v našem gospodarstvu pa bi bile za tovarno še težje, če ne bi Stol odlično prenašal bremen splošne nelikvidnosti.

Izvoz – trenutna rešitev

Poslovni rezultat rešujejo tudi z izvozom. Zaradi konjunkture na svetovnem trgu dosegajo pri prodaji stolov – prodajajo pa največ v ZDA in na tržišče Zahodne Evrope – zelo ugodno ceno, celo višjo kot na domačem trgu. Zato nameravajo letos povečati izvoz od lanskih 2,3 milijona dolarjev na 2,8 milijona.

„Vendar je izvoz le trenutna rešitev“, pravi Franc Vogrinec. „V daljši dobi je izvažanje navsezadnje dokaj tvegan posel, predvsem zavoljo pogostih valutnih sprememb. Poleg tega doma ob sleherni devalvaciji dinarja pristojni organi znižajo izvozne premije, češ da je izvoz zaradi devalvacije olajšan. To pa je seveda le polovična resnica. Praviloma ob takšnih ukrepih tuji kupci pritisnejo z najrazličnejšimi zahtevami, predvsem pa hočejo nižje cene. Trenutno je sicer na svetovnem trgu s pohištvom večja konjunktura kot doma, vendar...“

Proizvodnja stolov v razvojnih načrtih podjetja nima več prednosti, čeprav prodaja stolov še ustvarja več kot polovico celotnega dohodka podjetja. V Stolu se je močno uveljavila proizvodnja pisarniškega pohištva, letos so se lotili sobnega pohištva, izdelujejo pa tudi gostinsko opremo.

Poslovna usmeritev

„Naš prvi program je proizvodnja pisarniškega pohištva, čeprav imamo sedaj zaradi zaostrenih prodajnih pogojev te opreme težave,“ je razlagal v. d. direktorja. „Proizvodnja stolov zahteva preveč živega dela in prinese premajhen zaslužek. Človeško delo postaja tudi pri nas že zelo drago. Tako bi vztrajanje le pri proizvodnji stolov za podjetje nujno pomenilo stagnacijo v razvoju. Tu smo ostali zvesti svoji poslovni in finančni politiki: delati tisto, kar trg sprejema, pri razvoju pa ostati v mejah lastnih zmožnosti.“

Zavoljo takšne usmeritve je Stol v minulih letih lahko kljuboval vsem neugodnim tokovom in se pri tem uspel razviti v trdno stoječe podjetje. V podjetju so skrbeli za to, da niso nikoli bili investicijsko preobremenjeni; nikoli niso uporabljali sredstev, ki jih še niso ustvarili, pač pa vedno le tista, ki so jih že zaslužili. Na zelo strogem finančnem predračunu je bila zgrajena tudi tovarna pisarniškega pohištva na Duplici.

„Razvijamo se tako, da je podjetje vedno pripravljeno storiti korak naprej,“ je pojasnil Franc Vogrinec. „Pri tem se prilagajamo trgu. Izdelujemo tisto, kar trg sprejema po za nas ugodnih cenah. Pripravljeni pa smo zamenjati izdelek, ki ni več privlačen, z drugim. To seveda zahteva določena finančna sredstva in včasih precej časa. Vendar smo organizirani tako, da takšne prepreke lahko preskočimo. Tudi novo tovarno pisarniškega pohištva smo zgradili tako, da nam v primeru, ko bomo morali to proizvodnjo opustiti, ne bo težko postaviti nove tehnologije za novo proizvodnjo. K temu nas silijo razmere na vedno bolj odprtem trgu.“

V Stolu so torej pripravljeni in sposobni kljubovati težavam, ki jih čakajo v njihovem bodočem razvoju. Ne boje se, da bi jim zunanje težave, neurejenost cen in siceršnje težave na domačem trgu ter tujem trgu ogrozile nadaljnjo rast. Vendar pa priznavajo, da razvoj podjetja prav zaradi teh vzrokov ne bo tako hiter, kot je bil v zadnjih letih in da bo treba premagovati precej več težav.

R. B.

MILENA MUŠIŠ: Sindikat v podjetju je doslej primerno reševal socialne probleme zaposlenih pa tudi delavci so pogosto izkazali svojo solidarnost z zbiranjem prispevkov. Nedavno tega je osnovna sindikalna organizacija predlagala delavskemu svetu, naj izglasuje večjo podporo socialno ogroženi družini umrlega člana kolektiva, ker sindikat sam ni imel dovolj sredstev.

RAFKO SITAR: Sam se sicer zelo zanimam za gospodarjenje podjetja, za odločitve samoupravnih organov. Kdor tako ne počenja, pa skorajda ne ve, kaj delajo samoupravni in vodstveni organi podjetja, kakšno je gospodarjenje. Zapisnike s sej je možno videti kvečjemu 10 ali celo štirinajst dni po zasedanju samoupravnih organov.

Kaznujmo krivce

Zakaj so se celjski sindikati odločili pisati predsedniku zvezne vlade Djemalu Bijediću

Nenadzorovano naraščanje cen reprodukcijskih materialov ob zamrznjenih cenah povzroča hude težave številnim našim delovnim organizacijam, marsikatero med njimi pa potiska v izrazito kritičen položaj. Med delovnimi skupnostmi celjske občine so se, denimo, znašla v težavah mnoga zelo znana in še do včeraj nadvse uspešna podjetja, kakršno je AERO, da poslabšanega položaja v že dotlej ogroženih kolektivih, kot sta Cinkarna in Iskra-Emo, niti ne omenjamo. Ugotovitev prizadetih kolektivov je, z njo pa se celjski sindikati v celoti strinjajo, da problemi ne bi bili tako pereči, če odgovorni organi kot celota ali vsaj njihovi predstavniki ne bi brez posluha za probleme gospodarstva obravnavali in razreševali problemov, ki zato, ker niso rešeni, iz dneva v dan povzročajo večjo gospodarsko škodo in stopnjevano politično napetost.

Na problematiko ISKRA-EMO, ki je ustavila proizvodnjo dveh zelo iskanih izdelkov – emajliranih kadi in radiatorjev, ker si pač ne more privoščiti, da bi proizvajala z izgubo, smo v našem listu že opozorili. Navedemo pa nekaj drugih primerov:

Cinkarna Celje opozarja, da je zadnji postopek za spremembo cen nekaterih proizvodov na osnovi cinka in svinca trajal točno pol leta, ker je bilo treba po mnenju pristojnih organov podrobno preučiti vsebino ustreznega sporazuma med proizvajalci in kupci tovrstnih izdelkov. Izkazalo se je, da sprejeti dogovor o oblikovanju cen v bistvenih točkah ne odstopa od predloga. Le-ta je torej doživel le „lepotne“ popravke, ki pa so vzeli kar šest mesecev, v katerih pa se je gospodarski položaj cinkarne samo še poslabšal. Lahko torej govorimo o tem, da je nekdo namerno zavlačeval z razreševanjem problema, o katerega razrešitvi sta se obe strani že zdavnaj sporazumeli.

Cinkarna opozarja, da je bila hkrati z začetkom obratovanja njihovega novega obrata za izdelovanje titanovega dioksida ukinjena uvozna carina na ta proizvod, čeprav zmogljivosti cinkarne za trikrat presegajo potrebe domačega trga. Ker pa prihajajo vesti, da želijo podobno tovarno zgraditi tudi na Kosovem, se zastavlja vprašanje, kako z ene strani ščitimo domačo proizvodnjo pred tujo konkurenco, z druge strani pa, kako je pri nas poskrbljeno za usklajevanje investicijskih programov?

Tovarna ETOL Celje je pomemben dobavitelj proizvodov za potrebe živilske industrije ter proizvajalcev pralnih in kozmetičnih sredstev. Le-ti lahko svoje cene prosto oblikujejo, medtem ko ima ETOL zamrznjene prodajne cene. Čeprav si vodstvo podjetja že več mesecev pri pristojnih organih prizadeva uskladiti cene, rešitve ni. Zaradi sedanjega režima cen pa ETOL dosega trenutno za dve tretjini nižjo akumulacijo kot pred letom dni!

V podobnem položaju se je znašla tovarna AERO, katere proizvodi so 2,8 do 3,8-krat cenejši od podobnih uvoženih. Cene uvoženih konkurenčnih izdelkov se oblikujejo prosto, AERO pa ima zamrznjene cene. Če drugega ne, je utemeljeno vprašanje, ali velja dopuščati velik uvoz izdelkov, ki jih lahko v zadostnih količinah, kvaliteti in izboru proizvaja domača industrija.

Zapisali smo le primere, ki očitno kažejo na ravnanje s škodljivimi posledicami. Ko so celjski sindikati na zadnji seji predsedstva razpravljali o teh vprašanjih so poudarili nemoč samoupravljavcev prizadetih kolektivov, da bi sami vplivali na izboljšanje razmer, ko pa je očitno, da njihovo usodo krojijo posamezniki in organi na ravni federacije, ki bodisi niso sposobni dojemati dejanske problematike gospodarstva, bodisi namerno ravnajo tako.

Naj bo odgovor kakršenkoli, nekaj je povsem jasno: gre za posledice skrajno neučinkovitega administrativnega razreševanja nekaterih gospodarskih vprašanj, ki se zvečine urejajo na ravni federacije. Zato celjski sindikati ne le podpirajo zahtevo prizadetih kolektivov, da bi ugotovili posameznike in organe, ki so s svojimi odločitvami krivi in odgovorni za posledice, temveč so s posebnim pismom obvestili predsednika ZIS Djemala Bijedića o problematiki in hkrati zahtevali, naj bi to odgovornost tudi dejansko opredelili, ne pa samo ugotavljali. V svojem pismu predsedniku Bijediću pa so celjski sindikati še poudarili, da njihovega pisma ne gre razumeti kot posplošeni napad na zvezno administracijo ali kot pritisk na sprostitev cen, temveč predvsem kot izraz pripravljenosti za sodelovanje pri razčiščevanju dejansko zapletenega položaja, ki dobiva vse več političnih razsežnosti.

-mG

FOTO KRONIKA ● FOTO KRONIKA ● FOTO KRONIKA ● FOTO KRONIKA ●

Mestni sindikalni svet v Ljubljani je sklical prvo sejo zbora vlagateljev, ki bo upravljal z oročenimi sredstvi za kreditiranje stanovanjske graditve, zbranimi na posebnem računu pri Ljubljanski banki. Zbor vlagateljev je sklenil, da bo posebna komisija do 1. avgusta pripravila razpisne pogoje za dodeljevanje kreditov, ki bodo objavljeni v časopisju v začetku avgusta. Vloge za kredit bodo zbirali predvidoma do 20. avgusta, v začetku septembra pa bo zbor vlagateljev že odobraval prva posojila. Do sedaj se je na računu pri ljubljanski banki že zbralo dobrih 30 milijonov dinarjev (gre za četrtino denarja od 6 %, ki jih delovni kolektivi plačujejo za stanovanjsko gradnjo), do konca leta pa pričakujejo dotok več kot 75 milijonov din. Po napovedih bodo delovni kolektivi pri prvem razpisu lahko računali na kredite v skupni višini 45 milijonov. O načinu razdelitve preostalih letošnjih sredstev bo zbor vlagateljev odločal kasneje. Naš posnetek je s prve seje zbora. (Foto: Andrej Agnič)

IMENOVANJA V RS ZSS:

Na plenarni seji RS ZSS, 12. t. m., je bil imenovan za sekretarja republiškega sveta ZSS za samoupravljanje dipl. inž. agronomije IVAN KUKOVEC, sicer predsednik republiškega odbora Sindikata delavcev v kmetijstvu, živilske in tobačne industrije Slovenije

BODO IMELI TEKSTILCI TRI ALI SAMO EN SAMOUPRAVNI SPORAZUM O DELITVI DOHODKA IN OSEBNIH DOHODKOV?

Predlog sindikatov

Glede na panoge gospodarjenja slovenska tekstilna in oblačilna industrija ugotavlja ter deli dohodek in osebne dohodke po treh samoupravnih sporazumih: svojega imajo „bombažarji“, svojega „pletiljci“ in spet svojega konfekcijska podjetja. Zaradi neusklajenih meril dela, še posebej zaradi razlik v vrednotenju vpliva delovnih razmer pa v praksi prihaja do precejšnjih in neutemeljenih razlik pri osebnih dohodkih istih in sorodnih poklicev. Da bi neskladja, napake in krivice tudi odpravili, je svet za tekstilno, obutveno in usnjarsko industrijo pri RO Sindikata delavcev v industriji in rudarstvu Slovenije na zadnji seji predlagal vsem trem komisijam za pripravo samoupravnih sporazumov, naj v najkrajšem času sedanje sporazume uskladijo z novim zakonom o družbenem dogovarjanju o usmerjanju delitve dohodka in osebnih dohodkov. Drugo nalogo in dolžnost pa naj bi pomenilo prizadevanje, da bi omenjene tri sporazume tudi sicer temeljito preanalizirali, da bi jih potem tudi nekoliko lažje in hitreje „združili“ v enega samega, veljavnega za vse delavce slovenske tekstilne in oblačilne industrije.

—rn

REPUBLIŠKI SVET ZSS O RAZVOJU SISTEMA SAMOUPRAVNEGA SPORAZUMEVANJA O DELITVI DOHODKA IN OSEBNIH DOHODKOV

Za življenjske rešitve

Kaj so zahtevali sindikati, da mora upoštevati v zakon o samoupravnem sporazumevanju in družbenem dogovarjanju o merilih za razporejanje dohodka in osebnih dohodkov

Kakor smo že poročali, je republiški svet Zveze sindikatov Slovenije na plenarnem zasedanju spregovoril o novem zakonu o samoupravnem sporazumevanju in družbenem dogovarjanju o merilih za razporejanje dohodka in za delitev osebnih dohodkov. Člani plenuma so v svojih razpravah poudarili nezadovoljstvo, ker so postavljeni tako rekoč pred dejstvo: preden so namreč sploh znane ugotovitve in zaključki javne razprave o osnutku tega zakona je predlagatelj (Izvršni svet) že predložil Skupščini SRS predlog tega zakona v obravnavo in potrditev. Čeprav je res, da zaradi številnih in utemeljenih vzrokov velja pozdraviti pobudo Izvršnega sveta, da bi bil omenjeni zakon sprejet že zdaj in ne kasneje, vendar tako prehitevanje v bistvu izključuje javno razpravo, katere končni namen je, da bi v njej izmenjali stališča in se dokopali do boljših in za večino sprejemljivih rešitev.

Kot smo slišali kasneje, je bil osnutek navedenega zakona v javni razpravi deležen številnih kritičnih pripomb. Ker pa dokončni predlog zakona mnoge izmed njih upošteva – s predlogom so bili člani plenuma ustno seznanjeni na seji – pač velja osredotočiti pozornost na tista vprašanja, ki po mnenju sindikatov še vedno niso rešena na zadovoljiv način. V bistvu pa gre za tri pripombe sindikatov:

Tudi dokončni predlog zakona mora vsebovati vsebino tistega člena osnutka zakona, ki dovoljuje podpisnikom sporazuma, da zadržijo doseženo raven osebnih dohodkov, čeprav zaradi dokazano poslabšanih pogojev gospodarjenja ustvarjajo manjši dohodek.

Organizacijam združenega dela je treba omogočiti, da lahko imenujejo skupne delegata v zboru podpisnic samoupravnih sporazumov, ne pa kakor predvideva predlog zakona, da mora imeti vsaka TOZD svojega delegata.

Sindikati nasprotujejo podaljšanju že doslej kritizirane prakse, da podpisniki samoupravnih sporazumov lahko tudi prekoračijo dogovorjeni obseg sredstev za osebne dohodke, če plačajo prispevek v republiški sklad skupnih gospodarskih rezerv.

Te tri zahteva sindikatov po svoji vsebini povzemajo že „stara“ stališča sindikatov o problematiki izpopolnjevanja sistema samoupravnega sporazumevanja o delitvi dohodka in osebnih dohodkov oziroma uresničevanja ustavnih dopolnil in z njimi povezanih delegatskih razmerij v naši družbi. Zato bi bile dodatne utemeljitve povsem odveč – še posebej zato, ker je enotni zbor delovnih skupnosti Skupščine SRS že sprejel navedeni zakon in je v njem, čeprav v zadnjem trenutku, v bistvu le upošteval vse tisto, kar so terjali sindikati.

RAZGOVOR S STJEPANOM ŠAUBERTOM, DIREKTORJEM CENTRA ZA SAMOUPRAVNO SPORAZUMEVANJE O DELITVI DOHODKA

V glavnem zadoščeno zahtevam sindikatov

Enotni zbor delovnih skupnosti slovenske skupščine je na zadnji seji sprejel zakon o samoupravnem sporazumevanju in družbenem dogovarjanju o merilih za razporejanje dohodka in o delitvi sredstev za osebne dohodke. Vsebino bistvenih pripomb sindikatov na predlog tega zakona je poslancem pojasnil direktor Centra za samoupravno sporazumevanje o delitvi dohodka in osebnih dohodkov pri RS ZSS Stjepan Šaubert, ki smo ga po seji tudi zaprosili za kratek razgovor.

– Če smo prav razumeli razpravo na zadnji plenarni seji RS ZSS in vaš nastop v skupščini, bi sindikati želeli predvsem to, da zakon realno upošteva pogoje, v katerih delovne skupnosti ustvarjajo dohodek in ga potem tudi razdeljujejo, drugič pa to, da se ne bi nadaljevala že doslej kritizirana praksa, ko so delovne skupnosti lahko tudi presegle izplačila, dogovorjena s samoupravnimi sporazumi, če so vplačala ustrezen prispevek v republiški sklad skupnih gospodarskih rezerv?

– Imate prav! Poudaril pa bi, da se je med usklajevalnim postopkom v skupščini izoblikoval tretji predlog, s katerim se v sindikatih strinjamo, ker v osnovi vendarle uveljavlja tisto, kar smo od vsega začetka tudi želeli. Gre zato, da mora o vsaki prekoračitvi izplačil po določilih samoupravnega sporazuma obvezno razpravljati skupna komisija podpisnic sporazuma, ki mu pripada tudi delovna skupnost, kjer se je to zgodilo. Če ta komisija ugotovi, da ni bilo objektivnih vzrokov za prekoračitev, skratka, da gre za kršitev sporazuma, izreče ustrezne sankcije. Sankcija po samoupravnem sporazumu, denimo opomin ali izključitev, avtomatično pomeni, da mora delovna skupnost vplačati ustrezen prispevek v sklad skupnih gospodarskih rezerv. Če pa skupna komisija meni, da je do prekoračitve s sporazumom dogovorjenih sredstev prišlo zaradi objektivnih vzrokov, denimo zaradi močno spremenjenih pogojev gospodarjenja, na katere kolektiv ne more vplivati, sankcijskih ukrepov po samoupravnem sporazumu pač ne bo izrekla; zato taki delovni skupnosti tudi ne bo treba plačati prispevka za skupni sklad gospodarskih rezerv.

– V načelu in praktično se nemara lahko strinjamo s tako ureditvijo, saj to pomeni, da o sankcijah za kršitve skupno sprejetih dogovorov odločajo tisti, ki so dogovore tudi sprejeli, ne pa – tako kot doslej – da do njih prihaja avtomatično, po sili zakona. Vendar pa je utemeljena bojazen, da bi skupne komisije podpisnikov sporazumov zelo širokosrčno „spregledovale“ posamezne kršitve, kar bi v končni posledici lahko pomenilo zeleno luč za vsesplošno kršitev sporazumov, za razpad sistema sporazumevanja v osnovi. Kako je s tem?

– Vprašanje, ki ga postavljate, je zelo realno. Res ni treba imeti kdo ve kako razvite fantazije, da kdorkoli ne bi znal dokazati takih ali drugačnih objektivnih poslabšanj pogojev gospodarjenja, skratka pogojev, v katerih delovne skupnosti ustvarjajo svoj dohodek. Rečem pa lahko, da zakon vsebuje zelo učinkovito zavoro za preprečevanje takih poskusov oziroma „širokosrčnosti“ in lažne solidarnosti skupnih komisij podpisnic samoupravnih sporazumov. Najbolj na kratko povedano, gre za to, da se lahko na osnovi tega zakona predpišejo še dodatni ukrepi, s katerimi se zagotavlja enakopravnost delavcev pri uporabi načela delitve po delu. V vsakdanji govorici to pomeni, da lahko Izvršni svet Skupščine SRS s svojim odlokom tudi zamrzne osebne dohodke posameznih podpisnic ali skupine podpisnic samoupravnega sporazuma. Pri tem pa mora upoštevati doseženi dohodek na zaposlenega v taki TOZD, torej njen rezultat živega in minulega dela, uresničevanje planiranih postavk razvojne in ekonomske politike, gibanje cen življenjskih potrebščin ter razmerje med poprečnim osebnim dohodkom na zaposlenega v taki TOZD in poprečjem osebnega dohodka na zaposlenega v republiki v minulem letu. Za morebitne nove zamrznitve dovoljenih izplačil osebnih dohodkov, če bi seveda prihajalo do nekritičnega upoštevanja pogojev gospodarjenja v skupnih komisijah podpisnic samoupravnih sporazumov, zakon torej predvideva objektivizirana in za vse enako veljavna merila.

– Sprejemanje zakona, o katerem govorimo, je prvi primer, da so sindikati neposredno v skupščini predlagali spremembo že predloženega zakonskega osnutka. Ali to pomeni, da niso imeli možnosti sodelovanja pri nastajanju predloga tega dokumenta, ali pa gre morda za druge vzroke?

– Izvršni svet Skupščine SRS je kot predlagatelj želel doseči, da bi bil zakon sprejet še pred skupščinskimi počitnicami in da bi torej takoj lahko začeli razreševati pereče probleme v zvezi z delitvijo dohodka in osebnih dohodkov. Rečem tudi lahko, da je izvršni svet v predlogu tega zakona že upošteval precej pripomb, izrečenih med razpravo o osnutkih zakona. S tem je nedvomno izpričal svojo dobro voljo, da bi ta vprašanja uredili na najboljši možen način. Vendar pa se je primerilo, da so poslanci dobili v roke predlog zakona, preden se je sploh končala javna razprava o zakonskem osnutku! Čeprav se je tokrat vse skupaj bolj ali manj srečno izteklo, če tako rečem, je vendarle res, da taka naglica v bistvu izključuje temeljito javno razpravo. To je načelno vprašanje, ki ga bo treba razrešiti, da se podobne stvari ne bi dogajale tudi v prihodnje.

Poudaril pa bi še naslednje: če naj sindikati izražamo avtentične interese delavskega razreda, kar od nas pričakujejo in kakršna je tudi naša želja, take javne razprave ne moremo izpeljati v nekaj dneh, temveč potrebujemo vsaj mesec dni. Tokrat tega časa nismo imeli. Zato smo se tudi poslužili možnosti, ki jo vsem dejavnikom izven skupščine, torej tudi družbenopolitičnim organizacijam, daje skupščinski poslovnik, da na zasedanju skupščine izrečemo svoje predloge in pripombe k predlogu zakona, o katerem naj bi skupščina razpravljala in ga tudi sprejela.

M. G.

Pravna posvetovalnica DE

VPRAŠANJE:

Ker sem želel spremeniti delovno mesto in se mi je ponudila ugodna priložnost, sem pri prejšnjem podjetju samovoljno prekinil z delom. Delo v novi delovni organizaciji sem nastopil takoj, ko sem se javil, tako da sem dokumente prinesel nekaj dni kasneje. Tudi zdravniške preglede sem opravil že v času, ko sem dejansko že nastopil delo. Ker so pregledi trajali dalj časa, sem šele po 15 dneh dejanskega dela dobil zdravniško spričevalo, ki pa ugotavlja, da za delo nisem sposoben zaradi bolezni. To bo po mnenju zdravnika trajalo dalj časa. V podjetju pravijo, da mi bodo vrnili delovno knjižico in me odjavili, ker me ne smejo zaposliti. Ali je res možno odpovedati delavcu, ki je nezmožen za delo?

B. J. – Ljubljana

ODGOVOR:

V takšnem primeru, kot je vaš, je že mogoče. Podjetje vam namreč ne bo odpovedalo delovnega razmerja, kot temu pravite, ker vam le-to sploh ni nastalo. Pogoj za nastanek delovnega razmerja oziroma za pridobitev statusa delavca v združenem delu, ki ga zakon izrecno določa, je namreč poleg določene starostne meje tudi splošna zdravstvena sposobnost. Delavec, ki ni zdravstveno sposoben za delo, sploh ne bi smel nastopiti dela; če pa se to kljub temu, zgodi, je izostal eden od osnovnih pogojev za naštanek delovnega razmerja, zavoljo česar slednje formalno – pravno sploh ni nastalo. V primeru, kot je vaš, torej ne gre za zaščito pred prenehanjem dela, na katero ste mislili v svojem vprašanju, temveč za nekaj čisto drugega. Kolikor vam bo delovna organizacija, kot to napoveduje, izročila delovno knjižico in druge predložene dokumente, vam svetujemo, da se čimprej zglasite na zavodu za zaposlovanje.

M. LIPUŽIČ

KUPON DE — Pravna posvetovalnica

Očitno izboljšanje

V četrtek je bil v prostorih Gospodarske zbornice SRS posvet s predstavniki 42 slovenskih delovnih organizacij, ki zaposlujejo delavce v tujini v okviru investicijskega in poslovno tehničnega sodelovanja s tujimi podjetji. Po oceni kakih 10 % slovenskih delavcev, zaposlenih v tujini, dela na podlagi takih pogodb, ki so bile v minulih letih pogosto zelo pomanjkljive in so pretirano zasledovale poslovne interese. Delovne in življenjske razmere delavcev so bile pri nekaterih naših podjetjih, ki so na tej podlagi prevzemale delo v tujini, zelo slabe, delavci niso bili obveščeni o dogajanjih in gospodarjenju, niso imeli možnosti samoupravnega in sindikalnega delovanja. Lahko pa ugotovimo, da se je v zadnjem letu položaj občutno izboljšal, saj so nekatera podjetja že izdelala dokaj jasne pravilnike, ki zagotavljajo enakopravno samoupravno odločanje tudi delavcem, ki delajo v tujini. Sindikati so večkrat opozarjali na vsa vprašanja, ki zadevajo položaj delavcev, pogosto pa so zaradi tega morali poslušati očitke, češ da napadajo poslovnost.

Z novim zakonom o zaposlovanju v tujini in s prizadevanjem sindikatov, sekretariata za delo, službe za zaposlovanje in drugih je bil dosežen velik korak naprej pri sklepanju oziroma odobravanju pogodb za delo na tujem. Posebna komisija pri sekretariatu za delo z vso resnostjo obravnava vse pogodbe in vztrajno zavrača vse tiste dogovore s tujimi partnerji, ki ne upoštevajo položaja delavcev in njihovih delovnih razmer. Republiški odbor sindikata delavcev industrije in rudarstva je, denimo, spomladi sprejel poseben dokument, v katerem je jasno opredelil pogoje, ki jih postavljajo sindikati v primeru zaposlovanja naših delavcev v tujini. V tem svojem dokumentu sindikat zahteva trajno obveščanje in enakopravnost pri samoupravnih odločitvah: poleg tega je pomembna tudi zahteva, da morajo ob odhodu delavcev v tujino oziroma ob sklepanju pogodbe delavski sveti in sindikalne organizacije kritično presoditi, ali je zaposlitev v tujini dejansko potrebna in ali resnično zagotavlja poslovni uspeh. Pomembno je tudi to, da sindikat zahteva, da delavci ostanejo še naprej člani organizacije sindikata v podjetju, iz katerega so odšli na delo v tujino in da jim iz tega članstva gredo tudi vse pravice. Dolžnost sindikata pa je, da neprestano preverja socialni položaj delavcev v tujini in vse druge aspekte tovrstne zaposlitve.

Kar zadeva uresničevanje predpisov in zakonov, ki zadevajo tovrstno zaposlovanje v tujini, je bilo na posvetu ugotovljeno, da je Slovenija dosegla velik korak naprej. Zasluga za to gre predvsem sekretariatu za delo in sindikatom, ki so neprestano obravnavali to problematiko in zastopali mnenje, da je sestavni del poslovnega uspeha tudi ureditev vseh vprašanj, ki zadevajo delavce na delu v tujini. Tako zdaj praktično ni več nobenega primera preprodaje delovne sile, delovne organizacije pa intenzivno usklajujejo svoje poslovanje z novim zakonom o zaposlovanju v tujini.

Zvezna gospodarska zbornica že pripravlja družbeni dogovor na ravni federacije o izvajanju investicijskih del v tujini. Sprejem tega dokumenta bo nedvomno nov korak naprej, vendar pa velja že zdaj opozoriti, da bo treba zagotoviti enotnost postopkov, zlasti pa kriterijev za zaposlovanje na tujem za celotno državo, da bi tako ustrezne komisije pri republiških sekretariatih za delo lahko dajale soglasja k tovrstnim pogodbam.

Sindikati nameravajo na jesen uresničiti svoje dolgotrajne zahteve po sindikalnem organiziranju delavcev, ki delajo v naših podjetjih v tujini, poleg tega pa si bodo prizadevali, da bodo vsa podjetja izdelala posebne pravilnike, s katerimi bo zagotovljen enakopraven samoupravni položaj vseh delavcev, zaposlenih v tujini. Urejevanje problemov za to kategorijo delavcev v tujini je zelo pomembno zaradi tega, ker so razmere na trgu delovne sile v Zahodni Evropi, zlasti pa v ZR Nemčiji manj ugodne kot v minulih letih in je zato toliko bolj pomemben soliden poslovni nastop naših podjetij v tujini.

10%

popusta

do 31. avgusta

kredit do 10.000 din

Iskra Panorama Aries
črno-beli televizor

Iskra Panorama 73
barvni televizor

Iskrine televizorje dobite v trgovinah z elektrotehničnimi izdelki in Iskrinih prodajalnah — v Ljubljani, Mariboru in Izoli.

Tudi v Gvineji

Mešana družba za eksploatacijo in predelavo eksotičnega lesa in proizvodnjo pohištva „Tat" v Gani, ki jo je ustanovil gozdno industrijski kombinat „Crvena zastava" iz Kruševca, naj bi letos dosegel 4,5 milijona dolarjev dohodka. Skoraj 95 % letošnje proizvodnje tega podjetja so izvozili na tržišča v ZR Nemčijo, Veliko Britanijo, ZAR in drugih afriških držav. Gozdno industrijski kombinat „Crvena zastava" bo letos ustanovil še eno podobno mešano družbo za eksploatacijo lesa in izdelavo pohištva v Gvineji. Ta tovarna bo izdelovala pohištvo za gospodinjstva in opremo za turistične in gostinske objekte. Prav tako bo „Crvena zastava" še letos razširila tudi svoje poslovno sodelovanje s tujino. Izvoz pohištva iz tovarne v Kruševcu, ki je že dogovorjen, bo dosegel vrednost 3 milijone dolarjev.

DOBRI STIKI

Na seji komiteja občinske konference ZK Nova Gorica so poudarili izreden pomen stikov naših organizacij s sorodnimi organizacijami v Italiji in s slovensko manjšino. Pri občinski skupščini delujeta dve komisiji za povezavo z zamejstvom, ZK sodeluje predvsem z goriško federacijo KP in delno z videmsko, zveza sindikatov z različnimi sindikalnimi organizacijami, najbolj tesni pa so stiki med ZB in organizacijama ANPI (združenje italijanskih partizanov) Goriške in Videmske pokrajine. Značilno je, da so stiki novogoriške občine mnogo boljši z občinami v notranjosti Italije kot pa z obmejnimi. Razveseljivo je, da so v zadnjih letih razvili zelo odprte odnose s slovenskimi občinami v Italiji, predvsem s Števerjanom, Sovodnjami in Doberdobom.

Delegacija iz Sovjetske zveze v Sloveniji

Minuli teden je bila na petdnevnem obisku v Sloveniji delegacija sindikata avtotransportnih delavcev in delavcev cestnih podjetij iz Sovjetske zveze, ki šteje 2,7 milijona članov. Delegacija je bila gost Zveznega odbora sindikata delavcev v prometu in zvezah Jugoslavije.

V razgovoru s predstavniki republiškega odbora sindikata delavcev v prometu in zvezah so se gostje iz Sovjetske zveze zanimali predvsem za bodočo organizacijsko zgradbo sindikata delavcev v prometu in zvezah ter za načela njegovega povezovanja z zveznim odborom tega sindikata ter za povezovanje z drugimi sindikati posameznih dejavnosti v Zvezo sindikatov Slovenije.

Med bivanjem v Sloveniji je člane delegacije sindikata avtotransportnih delavcev in delavcev cestnih podjetij iz SZ sprejel generalni sekretar republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije Jože Globačnik. Obiskali pa so podjetja Slavnik, Intereuropa in Luka v Kopru ter cestno podjetje in podjetje Avtopromet v Mariboru. S sindikalnimi delavci v teh organizacijah združenega dela so se pogovarjali o mestu in vlogi sindikata v našem družbenopolitičnem sistemu ter o značilnostih delovanja osnovnih organizacij sindikata v cestnih transportnih podjetjih.

Delegacijo sovjetskih sindikalnih delavcev je vodil predsednik republiškega komiteja Litve za avtomobilski transport Napoleonas Šarkis, spremljala pa sta ga namestnik predsednika oddelka za proizvodnjo in plače centralnega komiteja sindikata transportnih delavcev in delavcev cestnih podjetij v SZ Valerij Jakovljev in načelnica oddelka za plan iz avtomobilskega kombinata v Minsku ter podpredsednica sindikata v tem kombinatu Galina Nikolajevna-Balojevna.

R. D.

Ponovno rojstvo kitajskih sindikatov?

Sindikati na Kitajskem, ki jih je razkrojila kulturna revolucija v začetku 1967. leta, se ponovno oblikujejo in vse češče je slišati, da so sindikati zelo močan steber diktature proletariata. Zanimivo je, da je v obdobju kulturne revolucije enaka parola veljala za vojsko. Danes na Kitajskem zelo hitijo z oblikovanjem tako sindikatov kot zveze komunistične mladine. Osnovni namen teh organizacij v sedanjem trenutku je, da pomagajo komunistični partiji in da uresničujejo akcije, ki jih le-ta zasnuje.

Proces ponovne vzpostavitve sindikalnega gibanja na Kitajskem pa ne poteka brez težav, saj so doslej sindikalne organizacije ustanovili samo v nekaterih največjih kitajskih provincah. Vse nove sindikalne organizacije so pod kontrolo lokalnih komitejev komunistične partije. Sindikati so organizirani samo horizontalno, prav tako tudi ne obstajajo strokovni sindikati, vsako podjetje ima le svojo sindikalno organizacijo. Tako sindikati nimajo kake velike možnosti samostojnega nastopa, poleg tega pa vsi dogovori, ki zadevajo delavce, potekajo izven sindikatov, „nacionalni zakon" o delavcih pa se sprejema v okviru državnega proračuna. Tako je delo novih kitajskih sindikatov predvsem v tem, da širijo politiko partije in da oblikujejo politične aktiviste.

Novi kitajski sindikati začenjajo nadomeščati delavske kongrese tovarniških organizacij, ki so bili ustanovljeni v letu 1968 kot poskus, da bi ohranili vsaj nekakšno odliko delavske kontrole. Toda ti kongresi niso organizacijsko povezani in so bili osnovani v obdobju kulturne revolucije predvsem zaradi tega, da ne bi prihajalo do združevanja delavcev izven tovarn oziroma delovnih organizacij. Nedvomno je proces ponovnega ustanavljanja sindikatov na Kitajskem izredno zapleten, saj poteka v navidezno sicer stabilnem obdobju, v katerem pa še vedno tičijo številne dileme in konflikti, ki so se porajali v obdobju kulturne revolucije. Tako je v obdobju kulturne revolucije tedanji predsednik kitajskih sindikatov večkrat ostro kritiziral lokalne sindikalne organizacije, da bolj podpirajo birokracijo in voditelje kot delavce. Prav tako je bilo veliko kritik zlasti v zadnjem obdobju kulturne revolucije na račun ekonomizma v sindikatih, kar še posebej velja za sindikalno delo v Šanghaju. Nekateri opazovalci sodijo, da nastajajo sindikati na Kitajskem samo v formalnem smislu, pač zato, da bi lahko v odnosih s tujino predstavljali ustreznega partnerja. Toda dolgotrajnost tega procesa, ki traja že dve leti, jasno kaže, da gre za prizadevanje, ki gotovo nima samo formalnega značaja.

LJUBLJANA, CELOVSKA 317, TELEFON: 53 681
ZA DOM IN OPREMO
TAPO
OBLAZINJENO POHIŠTVO
LJUBLJANA, CELOVŠKA 317, TELEFON: 53 685

● BARI

Kongres CGIL

Največja italijanska sindikalna centrala CGIL je 7. julija v Bariju na sklepni kongresni seji sprejela resolucijo, v kateri so jasno izoblikovana stališča v zvezi z nadaljnjim sindikalnim bojem in vlogo sindikalnega gibanja. Kongres je soglasno zavrnil vse poskuse in recepte, da bi okrnili pravico delavcev do stavke. V zvezi s tem je generalni sekretar CGIL Lama že večkrat pred kongresom izjavil, da mora italijansko sindikalno gibanje veliko bolj aktivno sodelovati pri odločanju v gospodarstvu, pri čemer je soglašal s tem, da je treba regulirati stavkovno gibanje, vendar pa mora stavka ostati instrument delavskega boja kot način in sredstvo, ki bo zagotovil široko in še bolj učinkovito delavsko akcijo.

Zelo pomembna so tudi kongresna stališča glede usmerjanja ekonomskega razvoja v Italiji, poudarjena pa tudi zahteva, naj razvojna politika da prednost nerazvitemu področju južne Italije.

Več o kongresu CGIL bomo poročali v eni od prihodnjih številk.

... v jugoslovanskih sindikatih

SVET ZSJ **VRNITEV V LETO 1971**

Predsedstvo Sveta ZSJ je na zadnji seji med drugim razpravljalo o življenjskem standardu in o razmerah, v katerih uresničujemo politiko stabilizacije. Razprava na to temo je razkrila nekaj zanimivih podatkov. Tako so v mesecu marcu letos znašali poprečni neto osebni prejemki za vse dejavnosti 1.775 dinarjev na zaposlenega, kar je za 12 % več kot v enakem obdobju lani. Vendar pa letos indeks realnih osebnih prejemkov nenehno upada. Tako je zdaj že jasno, da se je realna vrednost osebnih dohodkov v primerjavi z minulim letom zmanjšala za 8 %. Seveda v nekaterih dejavnostih bolj, v drugih manj: realni osebni dohodki v gospodarstvu so se zmanjšali za 7 %, v negospodarstvu za 9 %, v industriji in rudarstvu za 6 %, v kmetijstvu za 5 %, v gradbeništvu za 6 %, v trgovini in gostinstvu za 7 %, v obrti celo za 12 %. Tako se je realna vrednost osebnih dohodkov vrnila na raven iz leta 1971. Sindikati tudi sodijo, da je stopnja rasti osebnih dohodkov normalna – upoštevaje materialne možnosti in realno doseženi dohodek – toda skokovito naraščanje cen in življenjskih stroškov znižuje realno vrednost osebnih dohodkov. Tako so se cene na drobno v prvih šestih mesecih letos v primerjavi z enakim obdobjem minulega leta povečala za 17,9 %, življenjski stroški pa so letos višji za 21 %!

VOJVODINA

Dogovor o omejitvah

Izvršni svet, gospodarska zbornica, svet zveze sindikatov, skupnost za zaposlovanje ter skupnost pokojninskega ter invalidskega zavarovanja delavcev Vojvodine so podpisali družbeni dogovor o dohodkih zaposlenih upokojencev v pokrajini. Zaposleni upokojenci, pri katerih dohodki na družinske člane ne presegajo 30 % poprečnega osebnega dohodka v Vojvodini v minulem letu, bodo lahko prejemali polno pokojnino. V primeru, ko dohodek na člana gospodinjstva znaša do 50 % poprečnega osebnega dohodka v pokrajini v minulem letu, bodo prejemali upokojenci, če se bodo ponovno zaposlili, le polovično pokojnino. Polno pokojnino bodo prejemali tisti upokojenci ter vojaške osebe, ki delajo na delovnih mestih, za katere je potrebno vojaško strokovno znanje oziroma če opravljajo dela, ki so splošnega pomena za narodno obrambo. Zanje velja, da bodo prejemali polno pokojnino, dokler njihovi dohodki iz takega delovnega razmerja ne presežejo 150 % poprečnega osebnega dohodka v pokrajini. Enako načelo velja tudi za upokojence iz organov notranjih zadev, ki so opravljali dolžnosti, povezane z državno ter javno varnostjo.

ANONIMNE MILIJARDE

Po zakonskem predlogu, ki bo v kratkem prišel pred zvezno skupščino, bodo iz prejšnjih zveznih bank, točneje, iz njihovih kreditnih in posebnih rezervnih skladov, izločili 2.859,092.000 din. Rok izločanja bo trajal 7 let (v enakih letnih obrokih), torej ne bo tako dolg, kot so zahtevali eni, niti tako kratek, kot so želeli drugi. Anonimni kapital bomo uporabili za kritje obveznosti republik in pokrajin. Z njegovim prenosom bo postal preeej bolj jasen tako položaj zveznih bank, ki morajo tudi same vrniti gospodarstvu anonimni del kreditnega sklada, zatem republik in pokrajin, ki so od federacije z izvenproračunsko bilanco prevzele „kot doto“ tudi mnoge obveznosti iz posojil v državi in inozemstvu, itd., kakor tudi položaj samega gospodarstva, kjer je ta kapital naložen. Z izločanjem anonimnega kapitala iz nekdanjih zveznih bank bo praktično likvidirano še zadnje oporišče federacije te vrste, ki je simboliziralo nekdanjo moč etatizma.

ČZP DELAVSKA ENOTNOST

obvešča, da je izšla

knjiga dr. Bogdana Kavčiča:

SODOBNI SOCIOLOŠKI PROBLEMI SAMOUPRAVLJANJA V PODJETJIH

interesenti lahko knjigo še vedno naroče po prodajni ceni 65 dinarjev za izvod pri upravi ČZP DELAVSKA ENOTNOST, 61000 Ljubljana, Dalmatinova 4.

Končno dogovor o razvoju kmetijstva

Kot je znano, so predstavniki republiških in pokrajinskih izvršnih svetov končno uskladili svoja stališča o programu politike dolgoročnega razvoja kmetijstva in sistemskih ukrepov za njeno uresničitev. Resnici na ljubo: predlagani „zeleni plan“ v vseh dolgih mesecih razprav o prihodnosti jugoslovanskega kmetijstva ni načelno zavrnila nobena republika ali pokrajina. Pogovor se je vedno zataknil le ob vprašanju, kako letno zbrati 500 milijonov dinarjev za razširjeno reprodukcijo kmetijstva: ali s pomočjo dogovorov zainteresiranih organizacij združenega dela in republik, torej že v smislu veljavnih ustavnih sprememb, ali pa še po starem, z administrativnim združevanjem. sredstev na zvezni ravni, kjer naj bi še naprej ostala tudi pravica za njihovo ponovno razdelitev. Zdaj je prišlo do kompromisa med tema skrajnima stališčema, tako da bo kmetijstvo dobilo le polovico predvidenega denarja, kakih 260 milijonov dinarjev, ki jih bo treba zbrati z različnimi ukrepi ekonomske politike, predvsem s povečanim davkom na promet. Na vprašanje, kako zbrati drugo polovico denarja, pa še vedno ni pravega odgovora: najti ga bodo morale republike in pokrajine.

In kako bo potekalo zbiranje in razdeljevanje administrativno zbranega denarja.

Takoj ko bo zakon o finančni strani uresničevanja „zelenega plana“ izšel v uradnem listu, se bo povečal davek na promet vsemu blagu za široko porabo. Povečanje davka bo znašalo pol odstotka. S tem davčnim prijemom bomo namensko zbrali vsako leto 300 milijonov dinarjev za razvoj kmetijstva.

Drugi vir financiranja bo kredit, ki ga bo naši državi za razvoj gospodarstva dala ZR Nemčija. Narodna banka Jugoslavije bo dala na voljo novosadski banki kakih 60 milijonov zahodnonemških mark, namenjenih za investicije v kmetijstvo do leta 1975. Kmetijske organizacije bodo do teh sredstev lahko prišle s konkurzom in če bodo dokazale, da bodo investicije v povečano kmetijsko proizvodnjo rentabilne. Razen tega je center za pospeševanje kmetijstva in gozdarstva Jugoslavije zadolžen, da čimprej izdela projekt za pospeševanje proizvodnje kmetijskih in industrijskih kultur in proizvodnje mesa. S tem programom naj bi konkuriral pri mednarodni banki za obnovo in razvoj za sredstva, namenjena investicijam v kmetijstvu. Seštevek tako zbranih sredstev pove, da naj bi do leta 1975 v kmetijstvo družbenega sektorja vložili približno milijardo 200 milijonov dinarjev.

In kako nameravamo spodbujati proizvodnjo glavnih živil, ki je ponekod že začela upadati?

Za vsak kilogram pridelane pšenice na družbenih gospodarstvih bo šlo iz sredstev, namenjenih za povečanje kmetijske proizvodnje, po 10 par premije. Za kilogram sladkorne pese bo znašala premija 3 pare, za liter mleka 25 par, za kilogram sončnic pa 20 par. Kmetijske organizacije bodo imele ta sredstva na posebnem računu ter jih bodo lahko uporabile samo za investicije.

Medrepubliški dogovor o razvoju kmetijstva do leta 1975 še vedno predvideva, da je treba na gospodarstvih individualnih proizvajalcev letno investirati približno 450 milijonov din. Ta sredstva morajo zagotoviti republike in pokrajini iz svojih virov. Kmetijski strokovnjaki računajo, da bomo skupaj s sredstvi, ki jih bodo v pospeševanje proizvodnje vložili sami individualni proizvajalci, investirali v proizvodnjo na individualnem sektorju v naslednjih dveh in pol leta v državi milijardo 700 milijonov din.

Čeprav pravkar sprejeti „zeleni plan“ predvideva velika sredstva za pospeševanje proizvodnje na gospodarstvih privatnikov, se še vedno ne ve, kako bodo republike in pokrajini zagotovile ta denar. A zagotoviti ga bo treba. Če individualni proizvajalci ne bodo dobili pravočasno denarja, je malo verjetno, da bo družbeni sektor lahko sam pridelal tolikšne tržne presežke hrane, da bi po letu 1975 prenehali uvažati kmetijske pridelke, temveč bi jih začeli izvažati. To pa je tudi glavni cilj programa dolgorčnega razvoja kmetijstva.

B. L.

Sredstvo za ohranitev svežine in vitalnosti
poljjuven
medex
Ljubljana

HRVAŠKA

Delavski turizem v zagati

Marsikatera turistična občina je izrinila delavske počitniške domove, sindikati niso dobili bančnih kreditov niti za izdelavo projekta, kaj šele za gradnjo počitniških domov. Hrvaška podjetja so imela leta 1965 še 700 počitniških domov, sedaj jih je le 178, druge republike pa imajo na Hrvaškem 470 takih domov. Po svoje potrjuje krizo delavskega turizma tudi podatek, da 60 odstotkov hrvaških delavcev preživlja dopust doma. Svet zveze sindikatov Hrvatske poudarja, da je treba združiti sedanje razdrobljene zmogljivosti počitniških domov v skupnost delavskih letovišč, vendar ne na ravni turističnih občin, pač pa po kriteriju delovnih organizacij – ustanoviteljev. Počitniškim domovom naj bi dali pravico komercialnega gostinstva, to pa pomeni možnost najemanja ugodnih bančnih kreditov, da bi se lahko modernizirali in povečali. Novi republiški zakon o gostinskih objektih naj bi domovom zagotovil status objektov družbenega standarda in pravice ustanoviteljev.

TE DNI SO REKLI

Dr. JAKOV SIROTKOVIĆ, podpredsednik ZIS, v razgovoru z novinarji Dela:

Če stabilizacija pomeni, da bomo zavrli porabo v celoti, potem seveda ne smemo dovoliti, da bi poraba upadala in da bi z njo vred upadal tudi standard. Povedati pa moram, da standard ni padal niti lani in da je letos realna poraba rasla. Upadli so edino realni osebni dohodki zaposlenih v družbenem sektorju. Ker pa so prav ti delavci izredno pomembni, kadar ocenjujemo življenjski standard, lahko presodimo, da nismo bili dovolj realni. Po mojem mnenju ne moremo dovoliti, da bi kdorkoli pomislil na zniževanje standarda. Za nas je sprejemljiva samo umirjena rast življenjskega standarda, torej umirjena rast realnih osebnih dohodkov na zaposlenega.

Če seveda sedanje gibanje osebnih dohodkov in gibanje življenjskih stroškov primerjamo s tistim, kar smo imeli prej, lahko govorimo o žrtvah. Toda nekaterim delavcem se je standard popravil, drugim se je znižal. Po mojem mnenju pa se glavni problem poraja na drugi strani, in sicer pri obremenjevanju osebnih dohodkov z različnimi obveznostmi, ki jih plačujejo delovne organizacije.

FRANC ŠETINC, sekretar sekretariata CK ZKS v Žužemberku ob tridesetletnici ustanovitve XIV. in XV. divizije:

Na poti uveljavljanja ustavnih sprememb, ko bomo razširjali samoupravljanje na vsej ravni – v banke, veletrgovino in zavarovalnice, v skupščine, republiške in zvezno – je še mnogo ovir. Za spopad s težnjami, nasprotnimi socializmu, bomo morali biti zelo pogumni, vztrajni, brezkompromisni, revolucionarni. Tehnokratsko birokratske sile, ki želijo še naprej vladati namesto ljudi, se ne bodo čutile ogrožene, če jih bomo napadali samo z gesli, le z besedami. Odkrivati jih bomo morali v konkretnih okoljih, take, kakršne so. Potem bo izključena vsaka pomota, vsak nesporazum, da bi razglašali za tehnokrata vsakega intelektualca in za birokrata vsakega uradnika. K tehnokratom in birokratom prištevamo tiste, ki ne sprejemajo samoupravljanja, ker žele ohraniti oblast nad ljudmi in njihovimi dosežki, ker izkoriščajo znanost, tehniko in strokovnost za krepitev svoje moči.

To je tudi poglavitno merilo, kam kdo spada – ali v delavski razred ali med njegove nasprotnike. Za pripadnost delavskemu razredu ni odločilno to, ali kdo dela pri stroju ali ustvarja v laboratoriju, v inštitutu ali na šoli – bistveno je, kakšen je njegov položaj v produkcijskem odnosu. Zato so zelo nevarna gesla, ki postavljajo delavski razred proti inteligenci, strokovnjakom in uradnikom.

Ni zmage delavskega razreda in osvoboditve človeštva brez delavcev, povezanih z znanjem, visoko tehniko in produktivnostjo, z intelektualci in strokovnjaki. Zato mora biti delavec v neposredni proizvodnji bolj kot kdorkoli zainteresiran, da ceni in upošteva strokovnost in poslovnost, ki sta vpeti v samoupravljanje; mora pa biti odločno proti njuni zlorabi za utrjevanje oblasti manjšine.

Z ustavnimi spremembami želimo, da bi imel naš delovni človek prevladujoč položaj v celotnem družbenem življenju. Gre za to, da o novo ustvarjeni vrednosti, ki je rezultat njegovega dela, njegovih žuljev, ne bi odločali drugi. Le tako bo lahko sprostil svoje ustvarjalne sile in se samoupravno povezal z drugimi družbenimi dejavnostmi in na vseh ravneh. Potem bo ovrgel trditve vseh tistih, ki pravijo za delovne ljudi, da niso sposobni, da imajo premalo šol in da morajo zato namesto njih vladati drugi.

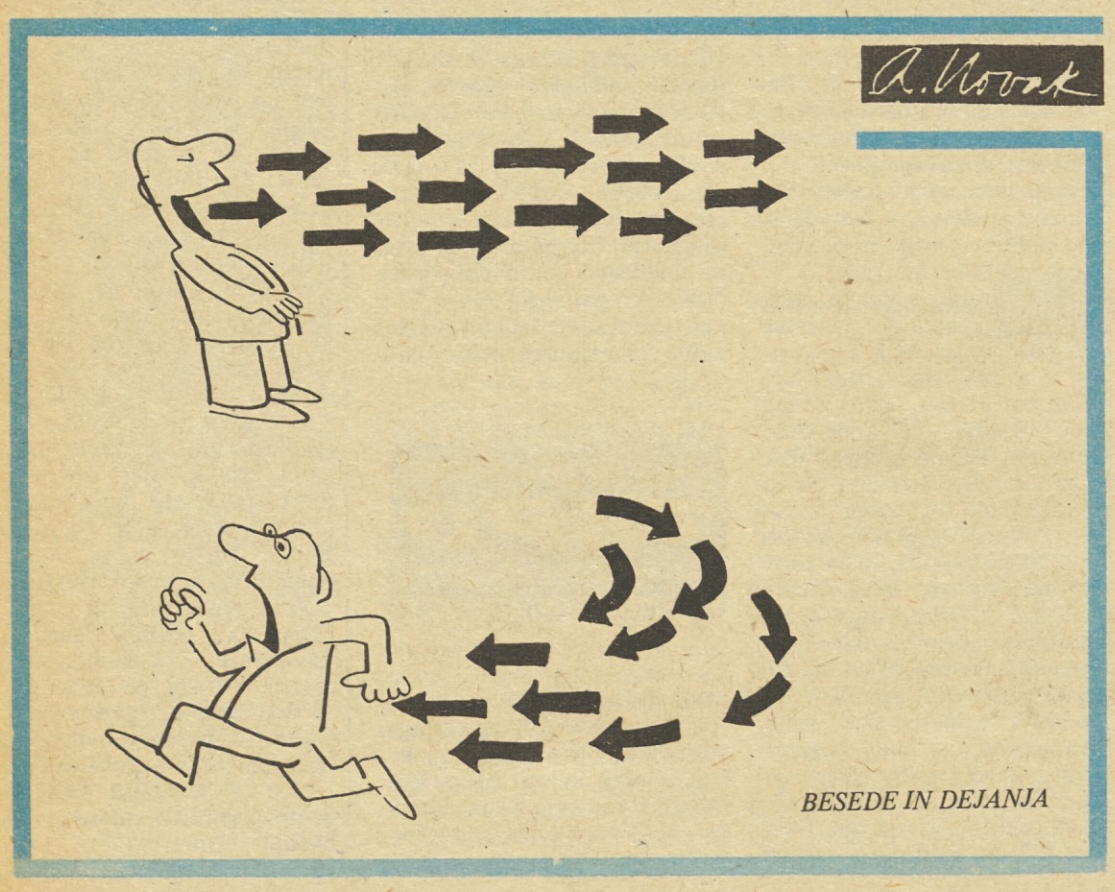

BESEDE IN DEJANJA

Zakaj uvažamo jeklo?

Ob koncu srednjeročnega plana naj bi se jugoslovanske železarne usposobile za proizvodnjo 5 milijonov ton surovega jekla. Kljub temu, da so železarne že pred dvema letoma pripravile programe razvoja in jih delno uskladile s potrebami porabnikov jekla, do danes še nismo sprejeli sistemskih rešitev, ki bi jim zagotovile ustrezno akumulacijo za povečevanje kapacitet.

Zaradi premajhne domače proizvodnje in zaradi neusklajenosti železarskih zmogljivosti bo treba letos uvoziti milijon ton polproizvodov in metalurških surovin in še kakih milijon ton končnih metalurških proizvodov. V ta namen bo treba odšteti pol milijarde dolarjev. Nerazumljivo pa je dejstvo, da laže zagotovimo sredstva, in to devizna, za uvoz jeklarskih proizvodov, kot pa da bi ta ogromni kapital namenili za naložbe v zmogljivosti domače jeklarske industrije.

PODOBE NAŠEGA ČASA

Naše politično ozračje je že pet in več let nabito z brezkompromisno, nadvse ustvarjalno akcijsko energijo. S televizijskih ekranov, radijskih sprejemnikov, časopisnih strani in govorniških odrov prodirajo v našo zavest naslednje glavne naloge:

– treba je iti bolj vase, tovariši;

– treba se je angažirano konfrontirati s problemi in;

– treba je poimensko razčistiti z ljudmi, ki niso na samoupravnem kurzu.

Intonacije teh naročil in obrazi, ki jih izrekajo, se menjavajo, naloge pa ostajajo še naprej pereče. Nič čudnega, da zato ni več sestanka, na katerem bi ne govorili o nakopičenih problemih.

Resnici na ljubo: kljub temu pa so se začele stvari premikati v pozitivni smeri, kar je razvidno tudi iz sredstev javnega komuniciranja. Kar berite! Res, da objavljajo veliko vesti o novih cenah in predlogih TOZD za podražitev teh ali onih izdelkov, res pa je tudi, da si ob tem z neukrotljivo voljo prizadevajo dokazati, kako se naš dinar ekonomsko krepi, predvsem še s primerjavami z njegovim kotiranjem na tržaških ulicah in na različnih železniških postajah ZR Nemčije, kar je najbolj zanesljiva znanstvena metoda za vrednotenje različnih evropskih valut v sedanji negotovi monetarni situaciji v svetu.

Nenehno raste tudi zaupanje v našo kreditno sposobnost. O tem priča na primer tale zgodba. Je šla neka naša bančna delegacija letos januarja nekam v Južno Ameriko podpisovat pogodbo za najetje kredita. In kaj se je zgodilo? Je mislila naša delegacija, da se bo treba tedne in tedne pogajati – kot je navada pri nas – preden bi si v vsestransko zadovoljstvo segli v roke. Pa ne! Ali veste, da so južnoameriški bančniki našim že takoj prvi dan segli v roke. Kaj takega! In kaj so mogli naši drugega kot tri tedne križariti po kontinentu, da ne bi prišli domov pred planiranim rokom. Vendar je tistim doma prišla naglica južnoameriških podjetnikov nekako na uho in jih močno zaskrbela. Le kaj se skriva za njo!? Nič drugega ne pomaga, kot iti „na lice mesta“ in videti, kaj je zadaj. Pa so naši, v drugi sestavi seveda, s svojim obiskom presenetili južnoameriške bančnike! Bomba! Nekaj so oni tam sicer govorili, da je pogodba pogodba in da se ni več kaj pogovarjati, toda mi dobro vemo, v katerem grmu tiči zajec. Naša druga bančna delegacija ga ni odkrila, kar je še povečalo naše nezaupanje v namene južnoameriških denarnih krogov. Kaj če ni zadaj kakšna CIA? Na kratko: v Južno Ameriko je konspirativno odpotovala še tretja delegacija, da bi ugotovila, kako in kaj. Pomislite, kakšna predrznost: tisti bančniki tam so ji v obraz rekli, da nas Jugoslovanov ne morejo in ne morejo razumeti. Zakaj da je treba trikrat na pogovore o pogodbi, ki je že podpisana! Frontalen napad! A napad je že od nekdaj najboljša obramba. Prava reč, če nas ne razumejo, zato pa mi njih toliko bolje. Doma zdaj sicer nekateri ljudje govorijo, da so se šli naši bančniki južnoameriški turizem, kar pa, kot ste videli, še malo ni res. Ker pač ne razumejo, kako previden mora biti človek v poslovanju s sumljivimi tujci, če se noče opeči. Kar poglejte Poljobanko, če ne verjamete! Z eno besedo: v našem denarnem gospodarstvu se stvari ugodno premikajo.

Nekaj podobnega se dogaja tudi na področju konfrontacije z neustrezno angažiranimi kadri. Že vrsto let opozarjajo odgovorni faktorji novinarje, da je treba o kriminalu, zlasti gospodarskem, pisati konkretno in odkrito, torej imenovati priimke in imena. Hkrati pa na različnih sestankih govorijo, da si v naši družbi neki tovariši in posamezniki prilaščajo družbeno premoženje in še kako drugače škodijo našemu razvoju. Novinarji seveda pri takšnih „konkretnih“ dejstvih niso hoteli ali pa niso smeli biti tudi sami bolj konkretni in so pisali v enakem meglenem slogu. Končno, po dolgih letih prisrčnega prigovarjanja odgovornih forumov, da je treba priti na dan z imeni, se je pred dnevi prvi ojunačil beograjski mestni komite ZK in javno prebral iz inšpekcijskih poročil nekaj imen znanih umetnikov, nogometašev in popevkarjev, ki so utajili dohodek pred davčnimi organi. Res je, da prva lastovka še ne pomeni pomladi, vendar bo ta primer nedvomno že v kratkem sprožil plaz podobnih objav imen takšnih in drugačnih grešnikov po vsej državi. To bo veselo! Že dolgo se namreč ve, da imajo inšpekcijske službe tudi v Sloveniji že marsikaj črnega na belem, vendar svojih dognanj ne posredujejo rade javnosti. Le zakaj? Ali zaradi poklicne skrivnosti ali zaradi preveč zvenečih imen. No, v Beogradu so prižgali zeleno luč: še tako zvenečih imen se niso ustrašili, saj se je znašel na spisku tudi naš popularni Čkalja in več priljubljenih zveznih nogometašev.

Morda pa je v Sloveniji problem v tem, ker nimamo ne dobrih humoristov, ne popularnih nogometašev.

In kakšni poklici še pridejo v poštev?

VINKO BLATNIK

Kdor išče, ta najde!

KA-RAT

Kupujte pri Centromerkurju! Moderne trgovine, odlična postrežba! Karat! Posebno Karat! Imamo vse, kar si poželi moško srce! Ure, cigare, pipe, vžigalnike, brivnike! Garantirano inozemsko! Tudi brivnike na posebne britvice.

Kupujte pri nas! Imamo vse! Skoraj vse! Posebnih britvic nimamo. Že dolgo ne. Ja, zakaj bi jih pa imeli. Kaline, ki so pokupili brivnike, smo obrali. Živijo dohodek!

ŽUPAN

Sredstvo za ohranitev svežine in vitalnosti
poljuven
medex Ljubljana

NAGRADNA KRIŽANKA

ASTRA

Nagrade: 1. nagrada: 30.– din, 2. nagrada: 20.– din, 3.–7. nagrade po 10.– dinarjev.

Rešitve pošljite na naslov: ČZP Delavska enotnost, 61000 Ljubljana, Dalmatinova 4/II, do 1. avgusta 1973. Na ovojnico napišite: Nagradna križanka. Izid žrebanja bomo objavili v soboto, 4. avgusta 1973.

VOJNA POŠTA
NAJSTAR. KAMENA DOBA
VRSTA MAMILA
ŠPANSKI SPOLNIK
KRATKO ŽENSKO OGRINJALO
STARO POLJSKO MESTO
IME IGR. BLYTH
PRVI KOZMONAVT
LEOPARDU PODOBNA MAČKA V MEHIKI
VZIDAVANJE, VGRADITEV
NINO ROBIĆ
SREDIŠČE ROMUNS. MOLDAVIJE
AVTOMOB. OZNAKA KANADE
NAVIDEZNI ODKLON ZVEZD, ZARADI GIB.
BERITE DE
OČE
LUDVIK DORNIK
SLOVEN. ŠAH. MOJSTER
PLOD
ŽITNA PLESEN
LJ. VELETRGOVINA
ITALIJA
JUDOVSKA MOLILNICA
VZH. EVR. GOSPODARS. SKUPNOST
IZVIR
ST. SARMATSKI NAROD
ČEBELJI SAMEC
L
RADIJ
SLOV. JEZIKOSLOVEC (JERNEJ)
STANE NEČIMER
STATUA
REČ, PREDMET
GL. MESTO JORDANIJE
TENIŠKI LOPAR
PRASTARO MESTO PRI DAN. DARDANELAH
KARLOVAC
KOMUN. ORG. MLADINE
MUZA LJ. PESNIŠTVA
DOJEM, IMPRESIJA
OBRI
NEUSPEL MEDN. JEZIK
MESTO V SZ (JEZ. ARAL)
MERA V GLASBI
LADJA ZA AVTOMOBILE
DOLOČITEV VREDNOSTI
MURSKA SOBOTA
PRODAJALEC SEMEN
IZDELOVALEC PIVA
GLAS, ZVOK
PRIPRAVA ZA OJAČENJE ZVOKA
VRSTA NETOPIRJA, KRVOSES
SREDIŠČE
TEN
SLOV. GLED. IGRALEC IN REŽISER
POLAGALEC TLAKA
MORSKI PRISTAN, LUKA
KOBALT
KALCIJ
CENTR. KOMITE
BLIŠČ, BLESK
PROGA
GR. ČRKA
IT. SLIKAR (GUIDO)
ZANIKANJE, TAJENJE, (PONOVNO)
G
STOT
PRIPADNIK AZIJSKEGA NARODA
GORICA
PRVAK
DOL. POD TRIGLAVOM
ARABSKI ŽREBEC
RAZBOJNIK
KOROŠKO
TISKARSKI PROIZVOD
VAS NA KOČEVSKEM
ITALIJ. SOPRAN. (RENATA)
GARDNER
RDEČI KRIŽ
GOSJI SAMEC
GREGOR STRNIŠA
MOŠKI POTOMEC
ATA
BUKOVA DESKA
NASILJE
VZKLIK NA BIKOBORBAH
SKEPSA, SUMNIČENJE
RIM. NASELB. NA DANAŠNJIH TROJANAH
GLASB. ZNAMENJE
PLEME
FIZ. KOLIČ. POL. ZVR. IN SMERJO
STARA CERKV. SKLADBA
T
DAROVANJE
NADUHA
ČOPASTI PAPAGAJ
SESTAVIL: R. N.
ZAVAROVALNI PRIDRŽEK
OSTANEK PRI GORENJU
RIBJA JAJČECA
BARIJ
PLIN ZA SV. NAPISE
REKA, KI TEČE SKOZI STRATTFORT
PRITOK SAVE
IME VEČ PAPEŽEV
IME VEČ SLOVENS. NASELIJ
PESTNER
AM. PISAT. IN DRAMATIK (GEORGE
GLUŠILEC ZA GLASB. INSTR.
EVROPSKI VELETOK
R
ZMIKAVT, ŽEPAR
ŽIVLJENJSKA ZASNOVA, ŽIVOST
DVOJICA
NIKELJ
SVINČNICA, GREZILO
KOMFORTNO, UDOBNO STANOVANJE
SARAJEVO
PRA PREBIV. PRI NAS
VEL. TOVARNA V NIŠU
L
SAMOZADOVOLJEVANJE
NRAVI, ZNAČAJ
OTEKLINA, NABREKLINA
D
NESPRETNEŽ, ŠTOR
REDKO MOŠKO IME
PAS, OZEMLJE
SIBIRSKI VELETOK
MINERAL, KI IMA IME PO SIENI

Iz meseca v mesec večji primanjkljaj!

Problemi financiranja pokojninskega in invalidskega zavarovanja so vedno težji ● Sklad pokojninskega zavarovanja je že minulo poslovno leto zaključil s primankljajem, ki so ga pokrili iz že takrat pičlih rezerv ● Letos ob polletju je skladu zmanjkalo tako obratnih kot sredstev iz rezerv ● Kako zagotoviti pokojninskemu zavarovanju dovolj denarja?

Kadar govorimo o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, navadno mislimo na ureditev pravic tega zavarovanja, ob kakšnih pogojih je zagotovljena pravica do starostne, invalidske in družinske pokojnine, kakšno je varstvo delovnih invalidov, v kakšni višini se odmerjajo pokojnine, kako je zagotovljeno usklajevanje pokojnin, da le-te zadržijo svojo realno vrednost in jo še povečujejo v skladu s povečano družbeno produktivnostjo dela. Nikoli ali vsaj zelo redko pomislimo tudi na drugo plat, na financiranje pokojninskega in invalidskega zavarovanja ter na probleme, ki pri tem nastajajajo. Vendar je prav in najbrž celo nujno potrebno, da zavarovanci, upokojenci in tudi celotna javnost zvedo tudi, kako se to zavarovanje financira, kakšne probleme ima pri tem in koliko delavci oziroma naše celotno gospodarstvo daje za te namene. To je potrebno še prav zdaj, ko si prizadevamo razbremeniti naše gospodarstvo, ga stabilizirati in ga napraviti sposobnejšega za njegovo nastopanje doma in na tujem. Končno je potrebno vedeti, ali bo to zavarovanje v prihodnje zahtevalo manj ali pa bomo morali zanj dajati relativno več kot doslej.

Izdatki pokojninskega in invalidskega zavarovanja v Sloveniji – pa tudi drugod – iz leta v leto razmeroma hitro rastejo. Na povečevanje izdatkov vpliva predvsem dvoje: prvo, iz leta v leto se povečuje število upokojencev; drugo, priznane pokojnine se morajo vsako leto povečati zaradi porasta življenjskih stroškov, da se tako ohranja njihova realna vrednost, povečujejo pa se tudi zaradi povečevanja osebnih dohodkov zaposlenih, da se tako ohrani ustrezno razmerje med višino pokojnin in višino osebnih dohodkov in da so tudi upokojenci deležni povečane družbene produktivnosti dela. Na izdatke pokojninskega in invalidskega zavarovanja vpliva torej predvsem število upokojencev in število uživalcev drugih dajatev tega zavarovanja – in pa obseg oziroma višina pravic, ki se zagotavlja.

PRAVIC NI MOGOČE ZMANJŠEVATI

Na število upokojencev in število uživalcev drugih dajatev vplivajo veljavni predpisi, ker le-ti določajo pogoje za pravico do pokojnine in do drugih dajatev iz tega zavarovanja. Če pogledamo statistične podatke za sedem let nazaj, vidimo, da se je v letih 1966 in 1967 število zaposlenih zniževalo, od leta 1968 naprej pa raste, vendar počasneje kot število upokojencev, ki se je povečevalo tudi v letih, ko je število zaposlenih stagniralo ali pa se celo zmanjševalo. To pa pomeni, da se razmerje med številom aktivnih zavarovancev, ki plačujejo prispevek za pokojninsko in invalidsko zavarovanje, in številom upokojencev poslabšuje. V letu 1968 je v Sloveniji na 1000 aktivnih zavarovancev odpadlo 297 upokojencev, leta 1972 pa 299, ali drugače povedano: leta 1968 je prišlo 3,37 aktivnih zavarovancev na enega upokojenca, leta 1972 pa le 3,34. Na počasnejšo rast števila upokojencev bi lahko vplivala le zaostritev pogojev za pokojnino, kar pa najbrž ni realno pričakovati, saj sedanji pogoji za starostno pokojnino ustrezajo tako našim delovnim pogojem kot prirastu števila mladih, ki iščejo zaposlitev.

Drugi dejavnik, ki vpliva na izdatke pokojninskega in invalidskega zavarovanja, je višina pokojnine in drugih dajatev. Na višino izdatkov za pokojnine vplivajo predvsem način oblikovanja pokojninske osnove, odmera pokojnine v določenem odstotku od pokojninske osnove in usklajevanje pokojnin. Pokojninsko osnovo tvori povprečje zavarovančevega osebnega dohodka v določenem obdobju; po prejšnjih predpisih iz obdobja petih, po novih predpisih desetih let. Oblikovanje pokojninske osnove na kakšen drugačen način najbrž ne bi dalo dosti drugačnih rezultatov. Pokojnina se odmerja od pokojninske osnove v določenem odstotku, ki je odvisen od zavarovančeve pokojninske dobe. Zniževanje tega odstotka bi pomenilo zmanjševanje pokojnine. Za povečevanje izdatkov pokojninskega in invalidskega zavarovanja je najpomembnejše usklajevanje pokojnin. Usklajevanje pokojnin pa je potrebno, da se ohrani njihova realna vrednost, ker se stalno povečujejo življenjski stroški, da se dviga standard upokojencev, ker se povečuje družbena produktivnost dela, in da se odpravljajo razlike med starimi in novimi pokojninami.

Izdatki za pokojninsko in invalidsko zavarovanje bi se torej dali zmanjšati le, če bi se zaostrili pogoji za upokojevanje ali če bi se pokojnine ne usklajevale ali bi se usklajevale z manjšim odstotkom, kot se povečujejo življenjski stroški in povprečni osebni dohodki zaposlenih. Slednje pa bi pomenilo, da se realna vrednost pokojnine zmanjšuje in da pada življenjski standard upokojencev. Večina pokojnin je razmeroma nizkih, saj je v letu 1972 komaj 52 % vseh pokojnin v Sloveniji preseglo znesek 1.000 dinarjev mesečno. Povprečna pokojnina je bila 1.107 dinarjev, starostna 1.302, invalidska 981 in družinska 851 dinarjev mesečno. Ti podatki povedo, da ne more biti govora o počasnejšem usklajevanju pokojnin v prihodnje. Čeprav so se v zadnjih štirih letih pokojnine v povprečju povečale za 110 %, osebni dohodki pa za 94 %, je leta 1972 predstavljala povprečna pokojnina komaj 57,2 % zneska povprečnega osebnega dohodka.

Ker ne bo moči zniževati izdatkov za pokojnine, če nočemo občutno prizadeti že itak nizkega življenjskega standarda večine upokojencev, je treba videti, kako se dajo zagotoviti potrebna sredstva. Po sedanjih predpisih so viri za financiranje pokojninskega in invalidskega zavarovanja osnovni prispevek, dodatni prispevek za beneficirano štetje zavarovalne dobe in dodatni prispevek za nesrečo pri delu in poklicne bolezni. Novi predpisi predvidevajo tudi prispevek iz minulega dela, vendar bo osnove za odmero ter način obračunavanja in plačevanja tega prispevka določil poseben zakon. Skupnost pokojninskega in invalidskega zavarovanja dobi od federacije in repjublike povrnjen en del izdatkov, in sicer toliko, kolikor ima skupnost več izdatkov zaradi priznavanja in odmerjanja pokojnin določenim skupinam zavarovancev pod ugodnejšimi pogoji, ki jih določajo zvezni oziroma republiški predpisi. Vendar tu dejansko ne gre za poseben vir financiranja, ampak le za povračilo nekaterih večjih izdatkov v dejansko nastali višini. Zato ta povračila ne predstavljajo problema v financiranju pokojninskega in invalidskega zavarovanja, razen kolikor gre morda za vprašanje rednega plačevanja teh povračil.

Za financiranje pokojninskega in invalidskega zavarovanja je pomembno še nekaj, potrebna so znatna obratna sredstva. Osebne dohodke dobivajo zaposleni konec meseca za nazaj oziroma šele sredi naslednjega meseca za pretekli mesec. Tedaj so plačani tudi prispevki. Pokojnine pa se izplačujejo v začetku meseca za naprej, denar pa mora biti za banko oziroma pošto zagotovljen že nekaj dni prej. Skupnost potrebuje zaradi tega obratna sredstva, ki znašajo okoli 15 % letnih izdatkov. Takšnih obratnih sredstev si ni mogoče zagotoviti z bančnimi krediti.

POSLEDICE NAPAKE IZ LETA 1971

Za financiranje je pomemben osnovni prispevek, saj pomeni 97 % skupnih dohodkov, če odštejemo povračilo republike in federacije. In prav ta prispevek v sedanji višini ne zadošča, zaradi česar že drugo leto nastaja primanjkljaj v skladu pokojninskega in invalidskega zavarovanja. Stopnja tega prispevka je 1970 leta znašala 12,9 %. Ker je imel v tem letu sklad zbranih več sredstev, kot jih je nujno potreboval za obratna sredstva, je bila za leto 1971 zaradi razbremenitve gospodarstva oziroma, da je bilo lahko zagotovljeno več sredstev za druge namene, stopnja znižana na 12,7 %. Ker takšna stopnja ni zadoščala in ker je zaradi omejevanja družbene potrošnje naslednja leta ostala nespremenjena, je že v letu 1972 nastal znaten primanjkljaj, ki bo do konca leta 1973 še večji. Sklad pokojninskega zavarovanja je imel konec leta 1972 po pokritju primanjkljaja v višini dobrih 142 milijonov dinarjev še dobrih 300 milijonov rezerv, ki v letu 1973 ne bi krile niti potreb po obratnih sredstvih. Za leto 1973 predvideva sklad primanjkljaj okoli 430 milijonov dinarjev in bo imel čistega primanjkljaja 130 milijonov in prav nič obratnih sredstev, potreboval pa jih bo vsaj v višini 450 milijonov.

Zakaj je prišlo do takšnega stanja in kako je mogoče stanje sanirati?

Kaj vpliva na povečevanje izdatkov za pokojninsko in invalidsko zavarovanje, je bilo že povedano. Za kritje takšnih izdatkov bi morali biti zagotovljeni tudi dohodki. Napaka je bila storjena, da se je v letu 1971 znižala prispevna stopnja.. Namesto, da bi sklad v času inflacije večal svoje rezerve, ki bi jih porabil v obdobju stabilizacijalnih prizadevanj, je moral prav takrat uporabljati svoje skromne rezerve in začel ustvarjati primanjkljaj. To je prvo. Drugo pa je dejstvo, da je bila letos z zveznim zakonom o omejitvi dohodkov od davkov in prispevkov iz gospodarstva omejena višina prispevkov za pokojninsko in invalidsko zavarovanje, ki jih plačujejo delovne organizacije iz gospodarstva. Te organizacije smejo prispevek za pokojninsko zavarovanje letos plačati največ za 9 % nad ravnijo teh prispevkov v letu 1972, preračunano na zaposlenega. To pomeni, da organizacija, ki bo letos povečala osebne dohodke npr. za 15 %, ne bo plačala prispevkov za pokojninsko zavarovanje od vse te povečane vsote osebnih dohodkov, ampak po lanski količini osebnih dohodkov in še 9 %. Ker so bile letos pokojnine povečane v povprečju za 17,7 %, ker se bo število upokojencev povečalo za okoli 5 % in ker je sklad imel lani primanjkljaj, bi se morali letos njegovi dohodki povečati za več kot 25 %, povečali pa se bodo lahko največ za 9 %.

DOHODKI MORAJO BITI TOLIKŠNI, DA BODO KRILI IZDATKE

Skupščina skupnosti pokojninskega zavarovanja je že na seji meseca marca povečala prispevno stopnjo osnovnega prispevka od 12,7 % na 13,84 % in ustrezno tudi druge prispevke. Ta stopnja bi zagotovila, da letos ne bi bilo primanjkljaja, vendar ni mogla biti uveljavljena zaradi prej omenjenega zveznega predpisa. Kakšne bodo posledice, je bilo že rečeno; okoli 430 milijonov primanjkljaja, nobenih rezerv in nobenih obratnih sredstev. Zaradi takšnih dejstev in posledic so vsi pristojni dejavniki v Sloveniji uvideli edino rešitev v tem, da se pokojninskemu in invalidskemu zavarovanju zagotovijo s prispevki takšni dohodki, ki bodo pokrili izdatke. Takšen predlog je bil dan tudi Zveznemu izvršnemu svetu. Od rešitve tega predloga v marsičem zavisi, kakšno bo finančno stanje tega zavarovanja konec leta.

za lepšo in bolj čvrsto postavo
melbrosia
medex
Ljubljana

ČIM DLJE BOMO ODLAŠALI – TEM VEČ BO TREBA ZBRATI!

Ali pomeni sprejetje slovenskega predloga, da se takoj dovoli določitev takšno stopnjo prispevkov za pokojninsko zavarovanje, da bodo dohodki krili izdatke, novo obremenjevanje gospodarstva in torej ukrep, ki je v nasprottju s stabilizacijskimi prizadevanji? Nikakor ne. Izdatki tega zavarovanja so določeni s predpisi, katerih ni mogoče kar tako spremeniti. Če za te izdatke niso zagotovljeni dohodki letos, bodo morali biti prihodnje leto. Takrat bo morala biti prispevna stopnja precej višja in bo torej obremenitev za gospodarstvo še težja. Razen tega pa krediti, ki jih morajo banke dajati zavarovanju, da lahko izplačuje pokojnine, zmanjšuje obseg denarja, ki ga banke lahko dajejo gospodarstvu. To pa je tudi negativno za gospodarstvo.

Ko je skupščina skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja meseca junija razpravljala o finančnem položaju, je menila, da je treba še letos zagotoviti sredstva za kritje celotnega primanjkljaja s povečanimi dohodki, zato naj bi republika čimprej sprejela zakon o prispevku iz minulega dela. Skupščina je dala tudi pobudo za neposredno samoupravno sporazumevanje z delovnimi organizacijami za zagotovitev financiranja pokojninskega in invalidskega zavarovanja, ker je prepričana, da bodo delavci pokazali vsi razumevanje za potrebe upokojencev. Dokler ne bodo zagotovljena potrebna sredstva z rednimi dohodki, pa je potrebno s kratkoročnimi in stalnimi krediti zagotoviti redno izplačilo pokojnin in drugih denarnih dajatev. Upokojencem pa redno izplačevanje pokojnin torej zagotovljeno, gospodarstvo pa bo moralo potrebna sredstva zbrati letos ali prihodnje leto. Odlaganje rešitve pa pomeni, da se primanjkljaj veča in da bo vedno teže zagotoviti nedeficitno poslovanje tega zavarovanja. Odlaganje končne rešitve samo škoduje.

inles ribnica
PRODAJA
POLKNA
VRATA
OKNA
NA KREDIT

Novi pokojninski in invalidski sistem

Samoupravna organizacija skupnosti

24 **Z današnjim prispevkom zaključujemo serijo o novostih, ki jih prinašajo novi predpisi o pokojninskem in invalidskem zavarovanju. Prihodnji teden bomo objavili še spremembe nekaterih določil republiškega zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, ki so jih v tem tednu sprejeli v republiški skupščini.**

Eden utemeljenih očitkov sistemu pokojninskega in invalidskega zavarovanja, ki je veljal do konca leta 1972, je bil, da organizacija tega zavarovanja ni izpeljana dosledno po načelih samoupravljanja. Zavarovanci in upokojenci imajo premalo vpliva tako na organizacijo skupnosti kot na določanje njihovih pravic in obveznosti. Prav zaradi takšne ocene je bila ves čas priprav za novi sistem pokojninskega in invalidskega zavarovanja prisotna zahteva, da mora biti organizacija zavarovancev in upokojencev v skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja takšna, da bodo lahko na samoupravni podlagi določali svoje skupne in posamične pravice in obveznosti ter v njej po načelu vzajemnosti in solidarnosti uveljavljali svoje interese. Takšne težnje so tudi v skladu z ustavnimi dopolnili, po katerih naj delovni ljudje v svojih interesnih skupnostih urejajo zanje pomembne zadeve.

Z določbami o organizaciji skupnosti želi statut doseči predvsem dvoje: čimbolj pritegniti zavarovance in upokojence v delovanje skupnosti, da se jim zagotovi sodelovanje pri določanju pravic in obveznosti in njihovem uveljavljanju, in v organih skupnosti čimbolj dosledno izpelje delegatski sistem.

Na podlagi ustavnih načel mora pokojninsko in invalidsko zavarovanje izvirati iz samoupravnih odnosov delovnih ljudi, ki združeni v skupnosti s svojimi normativnimi akti samostojno urejajo vse bistvenejše odnose v zavarovanju tako glede ravni pravic kot glede medsebojnih obveznosti in sredstev, ki so potrebna za zagotovitev pravic. To pomeni, da je ena od temeljnih značilnosti nove ureditve pokojninskega in invalidskega zavarovanja njegova pravna, finančna in organizacijska samostojnost v okviru temeljnih načel, ki jih določata zvezni in republiški zakon. Ne glede na načelo samostojnosti – v skladu z zakonom – pri urejanju pravic iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja pa morajo zavarovanci upoštevati tudi širše družbene interese. Zato zavarovanci in upokojenci urejajo v skladu z zakonom posamezna vprašanja, ki so skupnega pomena, tudi z družbenimi dogovori, samoupravnimi sporazumi ter pogodbami. Zakon o temeljnih pravicah iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja je predvidel sklenitev družbenih dogovorov za osem zadev, s katerimi naj se za vso državo enotno urejajo posamezna vprašanja v zvezi s pridobivanjem in določanjem pravic. Z republiškimi družbenimi dogovori pa se zlasti določajo izhodišča, osnove in merila za določitev stopenj prispevkov; izhodišča, osnove in merila za povečevanje pokojnin v zvezi s porastom družbene produktivnosti dela; načela za določanje delovnih mest, na katerih se zavarovalna doba šteje s povečanjem; program preventivnih ukrepov in akcij pri odpravljanju vzrokov in posledic nesreč pri delu, poklicnih obolenj in invalidnosti.

Nov obseg pristojnosti skupnosti in nov način izvajanja zavarovanja v okviru skupnosti zahtevata tesnejšo in stalno povezavo med zavarovanci in tistimi, prek katerih zavarovanci in upokojenci v skupnosti izražajo svojo voljo in jo uresničujejo. Nov položaj zahteva tudi večjo odgovornost izbranega delegata tistim, ki so ga delegirali v organe skupnosti. To pa terja stalen stik delegata z zavarovanci, obravnavanje problemov z njimi in tudi stalno pooblaščanje delegata, da predstavlja njihovo mnenje in želje. Terja tudi organizirano delovanje delovnih ljudi, upokojencev in drugih zavarovancev v njihovih temeljnih organizacijah združenega dela oziroma združenjih, ker je delegat njihov predstavnik v skupnosti. Dosledna izpeljava načela, da so delovni ljudje, združeni v temeljnih organizacijah združenega dela, delovnih skupnosti in v združenjih nosilci pravic in obveznosti iz zavarovanja, se mora odražati tudi v delovanju organov skupnosti.

Statut poskuša dosledno izpeljati delegatski sistem v vseh organih skupnosti, kar je vsekakor ena od pomembnih pa tudi zahtevnih nalog novega sistema. Organizacija skupnosti je izpeljana po načelu delegacij od zborov delegacij v občini do zbora delegacij skupnosti na republiški ravni. Delavci izbirajo svoje delegate za organe skupnosti v temeljnih organizacijah združenega dela in drugih delovnih skupnostih, upokojenci v njihovih društvih, delavci, ki niso združeni v temeljnih organizacijah združenega dela, ter zavarovanci, ki opravljajo samostojno dejavnost, pa v njihovih združenjih.

Skupnost bo imela svojo samoupravno organizacijo v vsaki občini in na republiški ravni. V občini bo zbor delegacij, na republiški ravni pa zbor delegacij skupnosti.

Zbori delegacij v občini zlasti: po načelu medsebojnega dogovarjanja in samoupravnega sporazumevanja sklepajo o osnovah za določanje stopenj prispevkov; sklepajo o sprejemu in spremembah statuta; sprejemajo program preventivne dejavnosti in program ukrepov za zmanjševanje in preprečevanje invalidizacije; obravnavajo in posredujejo zboru delegacij skupnosti problematiko, ki se na njihovem območju javlja s področja tega zavarovanja. Zbor delegacij v skupnosti pa zlasti: v sodelovanju z zbori delegacij v občini določa in usmerja politiko pokojninskega in invalidskega zavarovanja; ko dobi sklepe oziroma samoupravne sporazume zborov delegacij v občini, določa pravice in obveznosti; odloča o materialni podlagi in možnostih za rehabilitacijo in zaposlovanje delovnih invalidov, ko dobi o tem mnenje zborov delegacij v občini; določa program dejavnosti in program preventivne dejavnosti ter ukrepov na področju invalidskega varstva; določa program za reševanje stanovanjskih potreb upokojencev; odloča o sklenitvi družbenih dogovorov in samoupravnih sporazumov.

Temeljni organi samoupravljanja v skupnosti so torej zbori delegacij v občini in zbor delegacij v skupnosti. Drugi organi zbora delegacij skupnosti kot predsedstvo zbora delegacij, izvršilni odbor, po potrebi še drugi odbori ali komisije so le organizacijski način, da zbor delegacij lahko kvalitetno in uspešno opravlja svoje naloge.

Nova organizacija skupnosti seveda ni mogla biti izpeljana že s 1. januarjem letos. Takšna organizacija skupnosti zahteva temeljite organizacijske priprave in veliko konkretnega dela. Že izbor delegacij pomeni ne samo po vsebini zahtevno ampak tudi zelo obsežno delo. Nova organizacija skupnosti naj bi bila izpeljana do konca meseca septembra 1973.

Uveljavljanje delegatskega sistema bo v neposredni prihodnosti pomembno za vsa področja, ne samo za pokojninsko in invalidsko zavarovanje; izkušnje na enem področju bodo pomembne tudi za druga področja. Zato najbrž tudi samoupravna organizacija skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja v SR Sloveniji, kakršno prinaša statut skupnosti, ne bo dokončna in statična. Izpopolnjevala se bo – upoštevajoč naš ves nadaljnji družbeni in ekonomski razvoj.

J. E.

Akcija poteka, čeravno ne po načrtu

Pristopanje k samoupravnemu sporazumu o ustanovitvi posebne izobraževalne skupnosti za gradbeništvo je v teku

Konec meseca maja sta republiški odbor sindikata gradbenih delavcev Slovenije in koordinacijski odbor stalne konference interesne skupnosti za izobraževanje gradbenih delavcev razposlala v delovne organizacije osnutek samoupravnega sporazuma o ustanovitvi posebne izobraževalne skupnosti za gradbeništvo na področju SR Slovenije, predlog statuta te skupnosti in informacije o dosedanjih pripravah za njeno ustanovitev. Vse gradivo je pripravil iniciativni odbor za pripravo posebne izobraževalne skupnosti za gradbeništvo.

Z vsem tem naj bi se seznanile osnovne sindikalne organizacije, predvsem pa delavski sveti. Ti naj bi iniciativnemu odboru do konca meseca junija posredovali svoje pripombe, se pa tudi že izjasnili, ali pristopajo k tej novi izobraževalni skupnosti.

Enomesečni rok, v katerem naj bi delavski sveti o tem sklepali, je seveda že zdavnaj mimo. Danes lahko le zapišemo, da po nekaterih informacijah akcija sicer teče, čeravno ne po načrtu.

Čas poletnih mesecev, ki pomeni višek gradbene sezone, seveda ni najbolj primeren čas za pogostejše sklicevanje sej delavskih svetov. Kakorkoli je treba to razumeti, pa vendarle ne bi smele delovne organizacije predolgo odlašati s svojimi pristopnimi izjavami. Kar naenkrat bo tu jesen in z njo začetek novega izobraževalnega leta, ko naj bi tudi gradbeništvo in gradbeno šolstvo svojo izobraževalno problematiko začelo urejati skupno, v okviru posebne izobraževalne skupnosti za gradbeništvo. Dotlej pa bodo vse podpisnice sporazuma morale še razpravljati in odločati o predlogih in pripombah k osnutku samoupravnega sporazuma in predlogu statuta te izobraževalne skupnosti.

Iz nekaterih informacij, ki prihajajo na republiški odbor sindikata gradbenih delavcev Slovenije, je razvidno, da so mnoge delovne organizacije normativne predloge obravnavale, k njim nimajo posebnih pripomb, ni pa razvidno, ali so tudi že sklepale o svojem pristopu k posebni izobraževalni skupnosti za gradbeništvo. Tako npr. Ljubljanski urbanistični zavod, gradbeno obrtno podjetje „Trnovo“ v Ljubljani, industrija gradbenega materiala „Ruda“ iz Izole, ali pa recimo gradbeno podjetje „Drava“ Ptuj. Nekatere pa še niso izoblikovale svojega dokončnega stališča, čeravno so o predlogih razpravljale, kot npr. Poslovno združenje cestnih podjetij SR Slovenije ali „Termika“ iz Ljubljane. Upravno vodstvo „Termike“ pa bo pristojnemu samoupravnemu organu predlagalo pristop k samoupravnemu sporazumu o ustanovitvi posebne izobraževalne skupnosti. Upajo namreč, da bodo pri novo formiranem organu oziroma instituciji našli več razumevanja za reševanje svoje problematike vzgoje in izobraževanja. Predlagali bodo samoupravnemu organu le to, da pristop pogoji s tem, da morajo biti zagotovljena sredstva za vzgojo izolatorskega kadra njihovega podjetja tudi, če se ta kader izobražuje v SR Hrvatski. Do sedaj so namreč poleg sredstev, ki so jih izdvajali skupnosti, morali sami plačevati šolanje izolatorskega kadra, ki so ga šolali izven SR Slovenije.

Med tistimi, ki so se s sklepom delavskega sveta že izjasnili za pristop k samoupravnemu sporazumu o ustanovitvi posebne izobraževalne skupnosti za gradbeništvo, pa sta tudi že gradbeno obrtno podjetje „Obnova“ iz Maribora in gradbeno podjetje „Megrad“ iz Ljubljane.

s. g.

Za povišanje štipendij

Predsedstvo republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije se je kot podpisnik družbenega dogovora o štipendiranju dijakov in študentov za zadnji seji zavzelo za to, da se valorizirajo minimalni življenjski stroški, na osnovi katerih se določa višina štipendij, in sicer na 1.200 din (sedaj 900 din) za študente in na 900 din (sedaj 760 din) za dijake. Priporočilo je vsem podpisnikom družbenega dogovora, zlasti organizacijam združenega dela, da pri določanju višine štipendije v večji meri upoštevajo socialni položaj dijakov oziroma študentov. Valorizacija življenjskega minimuma (ta je izračunan na osnovi ankete v novembru 1972) bo zahtevala določeno povečanje sredstev za te namene pri vseh dejalcih štipendij.

Predsedstvo je tudi opozorilo na slabo evidenco o štipendistih (zadnji podatki so iz decembra 1971). Zavod za statistiko, ki je zadolžen za zbiranje podatkov, to nalogo slabo opravlja tudi zato, ker mu dajalci štipendij ne pošiljajo podatkov. Zato tudi ni pravega nadzora nad izpolnjevanjem družbenega dogovora. Večjo vlogo pri nadzoru pa bi lahko imeli tudi študentje sami, ki bi morali opozarjati na primere neupravičenega prejemanja štipendij. Nedvoumno je namreč, da bi sredstva, ki jih dajemo za štipendiranje, če bi jih vsi in vedno dajali po družbeno dogovorjenih kriterijih, zadoščala, da bi lahko štipendije dobivali vsi tisti, ki so jim le-te osnovni vir za pokrivanje stroškov preživljanja in šolanja.

T. B.

Rezultati dolgoletnih kulturnih prizadevanj

V Trbovljah so imeli v letošnji sezoni 27 gledaliških predstav, kar je doslej svojevrsten rekord, ki bi ga želeli ponoviti

Ko so se pred kratkim zaprla vrata trboveljskega Talijinega hrama, so na občinski zvezi kulturno-prosvetnih organizacij pripravili bilanco obiska predstav in ugotovili, da so Trboveljčani zvesti obiskovalci gledaliških predstav in da zdaj pravzaprav žanjejo, kar so dolgo vrsto let sejali s tem, ko so navajali ljudi na obisk gledališča.

Na odru trboveljskega Delavskega doma so v tej sezoni gostovali številni slovenski profesionalni, polpoklicni gledališki ansambli pa tudi domača mladinska igralska družina se je predstavila obiskovalcem z enim delom. In ker je bilo operno gostovanje predrago, so organizirali obisk operne predstave v Ljubljani in vsaj deloma potešili želje tistih, ki radi poslušajo opere.

V minuli sezoni si je predstave v Trbovljah ogledalo kar 12.600 ljudi, od tega več kot dve tretjini mladine, največ dijakov osnovnih in srednjih ter poklicnih in strokovnih šol. Žanje je občinska zveza kulturno-prosvetnih organizacij uvrstila v abonmajski program vrsto uspelih del, omogočila pa jim je tudi poceni abonma, saj so mladi za vse predstave plačali samo 3 dinarje. Pa tudi odraslim ni bilo potrebno kdo ve kako globoko poseči v žep, kar z drugo besedo pomeni, da so bile gledališke predstave dosegljive vsakomur. Seveda pa je občinska zveza za vse predstave odštela kar 120 tisoč dinarjev. Največ je prispevala temeljna kulturna skupnost, nekaj so primaknili tudi delovni kolektivi, ki so plačali del vstopnine za vajence oziroma gojence strokovnih in poklicnih šol.

ŠE POGOVOR O GLEDALIŠČU

Na pogovor o gledališču, ki je bil pred kratkim v Trbovljah, so povabili prosvetne delavce, predavatelje za slovenščino, odrasle in mlade stalne gledališke obiskovalce in druge. Spregovorili so o dosedanji in prihodnji gledališki dejavnosti, repertoarju za jesen in zimo in o številnih drugih aktualnih vprašanjih, ki zanimajo stalne gledalce. To je bila pravzaprav nekakšna gledališka tribuna, na kateri so ljudje povedali svoje želje in potrebe, ocenili minule predstave in dali predloge za naprej. Občinska zveza kulturno-prosvetnih organizacij bo vse te predloge posredovala vsem tistim osrednjim in drugim gledališkim ansamblom, ki so v minuli sezoni gostovali na odru Delavskega doma. To je pravzaprav prvi resnejši stik gledališke publike v Trbovljah z našimi gledališkimi hišami, zatorej skorajda ni dvoma, da bodo vodstva slovenskih gledališč skušala ustreči željam in potrebam trboveljskega občinstva, če bo to seveda v njihovih močeh.

–m–

GLEDALIŠKI LJUBITELJI NA VALU 202

Seminarji za režiserje

Poletni čas pomeni mrtvilo za gledališko sezono nasploh. Seveda tudi ljubiteljski odri niso izjema; le še sem in tja slišimo za kako predstavo na prostem, ki jo uprizori prizadevna skupina, a to so bolj ali manj priložnostni dogodki. A poletni čas je hkrati tudi čas priprav na novo sezono; te obsegajo vse mogoče – od ugotavljanja, koliko bo gledališka skupina zmogla v novi sezoni glede na materialna sredstva in število članov do iskanja ustreznih dramskih del. Med pripravami pa je vsekakor na najvidnejšem mestu vsakoletni tečaj za režiserje amaterskih odrov v Kopru. Letos je bil od 2. do 14. julija in prav o njem je tekla beseda s tajnikom združenja gledaliških skupin Slovenije MARJANOM BELINO.

„Samo z ljubeznijo do amaterskega dela ni mogoče nikamor priti,“ je začel pogovor Marjan Belina. „Zato je seveda nujno, da tisti ki želijo pripravljati predstave, dobijo neko znanje. Mi jim posredujemo predvsem obrtno znanje, ne razširjamo jim toliko splošnega gledališkega obzorja – zato, recimo, ne govorimo o zgodovini gledališča in podobno – ampak izrazito praktično: dajemo režijske, dramaturške, igralske in inscenacijske napotke. To pa se ne da storiti naenkrat, zato smo seminar razdelili na več stopenj: najnižji se začne v občini ali na področju – to so začetniški tečaji v treh stopnjah. Potem sta nadaljevalni 1. in 2. stopnje – to že na republiški ravni, nato pa je še specializirani režiserski tečaj, ki pa mu določamo temo od leta do leta, glede na to, kaj je še nejasnega. Letos smo imeli tudi nov seminar za strokovne mentorje amaterskih gledališč in realizatorje kulturno vzgojnih klubskih programov.“

„Kdo se pravzaprav udeležuje teh seminarjev? “

„To so člani amaterskih gledaliških skupin, tisti člani, ki so že delali ali redno delajo v svojih skupinah. Zato razpis zahteva določene pogoje, žal, pa za letos lahko rečemo, da jih nekateri v svojih pripravah niso upoštevali. Tako seveda nastane zelo različen nivo, kar pa povzroča določene težave. Zato nameravamo drugo leto seminariste razdeliti v skupine po 6 do 8 ljudi, ki bodo na enaki stopnji, da bodo tudi laže sledili predavanjem.“

„Kakšen je namen seminarja za mentorje gledaliških skupin? “

„Združenje gledaliških skupin Slovenije na republiški ravni ne more povsod in vedno pomagati – za to je potrebno veliko sodelavcev. Zato tistim, ki so na začetku dela, vzgajamo mentorje, ki jim bodo pomagali. To so navadno amaterji, ki delajo že vrsto let, na seminarju pa so se seznanili z namenom svojega dela ter s pedagogiko in metodo dela.“

„Omenil si tudi seminar za realizatorje kulturno-vzgojnih klubskih programov. Kakšen pa je njegov namen? “

„Za klube sicer skrbi naš odbor za klube v povezavi z ZMS, naša dolžnost in naše delo tu je omogočiti klubom čimveč kulturne dejavnosti. Mislimo predvsem na realizacijo klubskih večerov, literarnih večerov, proslav, komornih uprizoritev in tako imenovanih uprizorjenih predavanj – tu mislimo obliko predavanja v prostoru z dialogom in ob AV sredstvih. Tu seveda prihajajo v poštev podobni napotki kot pri seminarju za režiserje.“

Tako. Republiški seminar za režiserje in mentorje gledaliških skupin je za nami. Jeseni pa se bodo tako kot lani začeli področni seminarji, na katerih bodo gledališki ljubitelji na začetnih seminarjih stopili v stik s strokovnostjo svojega gledališkega dela.

VLADIMIR KOCJANČIČ

1 ZAPISKI S POTI PO NEMŠKI DEMOKRATIČNI REPUBLIKI

Politehnični centri

Izobraževalni sistem v Nemški demokratični republiki je vredno spoznati. Bolj kot v kateremkoli drugem sistemu je v njem uresničen princip enotnosti in prehodnosti šolanja, delovna vzgoja in povezanost učenja in prakse.

Temelj izobraževanja je 10-razredna splošno izobraževalna politehnična šola, ki so jo uvedli leta 1958 in je vanjo vključenih že 85 % vseh šoloobveznih otrok od 6. do 16. leta starosti. Osip v šoli je minimalen (1,5 %) zaradi uspešne dopolnilne in medsebojne pomoči pri učenju.

Posebna karakteristika te šole je, da je tehnična in delovna vzgoja sestavni in enakopravni del vzgojno-izobraževalnega načrta. Otroci že od prvega razreda dalje v šoli praktično delajo: od obdelave materialov do organiziranega proizvodnega dela v posebnih politehničnih centrih od 7. do 10. razreda. Razen praktičnega proizvodnega dela imajo učenci od 7. do 10. razreda tudi več strokovno-tehničnih predmetov (mehaniko, tehnologijo, strojegradnjo, tehnično risanje, elektroniko in elektrotehniko).

Politehnični centri so organizirani v okviru večjih podjetij. Smoter praktičnega dela v teh centrih ni samo spoznavanje in neposredno sodelovanje v delovnem procesu, temveč predvsem, da učencem privzgojijo socialistični odnos do dela, da jih navajajo na koletivsko teamsko delo, razvijajo ustvarjalnost ter privzgajajo čut odgovornosti do dela in kolektiva. Izredno veliko pozornost posvečajo varstvu pri delu in samokontroli kvalitete dela. Vsi proizvodi, ki jih učenci izdelujejo, so vključeni v proizvodni načrt podjetja. Podjetje jih prodaja na tržišču s posebno oznako, v kateri skupini oziroma letniku so bili izdelani. Ročne kosilnice, ki smo jih letos lahko kupovali v Ljubljani, so na primer izdelali učenci 8. razreda Politehničnega centra podjetja za proizvodnjo elektronskih cevi v Berlinu. Žal, ti izdelki pri nas niso imeli te oznake – sicer bi slab izdelek lahko reklamirali in 8. razred bi dobil v svoji delavnici na vidno mesto znak slabe kvalitete dela – kontrolor pa slabšo oceno.

Učenci 10. razreda delajo že v neposredni proizvodnji med delavci v proizvodnih dvoranah. Prehod iz šole na delo je tako mnogo lažji – poklicno usmerjanje mladine za nadaljnji študij ali zaposlitev pa uspešnejše in bolj vsestransko.

T. B.

(Nadaljevanje prihodnjič)

Komentatorjev stolpec

Odtujevanje sredstev . . .

Znano je, da so gospodarska gibanja tesno povezana s finančnimi tokovi, zato so takšni ali drugačni ukrepi kreditno-monetarne politike nadvse pomembni tako za usmerjanje teh gibanj kakor tudi za uresničevanje namenov družbenoekonomskega razvoja. To zlasti velja v sedanjih neuravnovešenih monetarnih razmerah v svetu, ki vedno bolj vplivajo tudi na pogoje gospodarjenja v naših razmerah. Zato je zelo pomembno, da vsestransko uskladimo naš kreditno-monetarni sistem z drugimi področji ekonomskega sistema, razumljivo, ob upoštevanju družbenoekonomskih odnosov, ki jih uveljavlja nova ustavna ureditev.

Naš sedanji denarni sistem namreč še malo ni usklajen z vsebino ustavnih sprememb. Primarna emisija denarja se po obsegu in namenu določa v „centru", brez vpliva neposredne proizvodnje in ne služi le kot vir denarja za potrebe obtoka denarja, temveč tudi za financiranje porabe. Emisija denarja torej „ustvarja" sredstva, ki niso rezultat dela, zato učinkuje takšno tiskanje denarja inflatorno in povzroča razvrednotenje resničnih rezultatov dela, kar pomeni, da odtujuje sredstva neposrednim proizvajalcem. Tudi sam način delitve prvotne emisije v obliki kreditov ustvarja odvisnost organizacij združenega dela od kreditnega sistema centralne banke, hkrati pa omogoča razdelitev novega denarja po administrativnih kriterijih, brez upoštevanja poslovnih odnosov, ki nastajajo v procesu proizvodnje in prometu blaga. Sistem obveznih depozitov, sicer v emisiji znan prijem za obvladovanje denarja v obtoku, se je v Narodni banki Jugoslavije spremenil v prakso odtujevanja kreditnih zmogljivosti vsem organizacijam združenega dela z namenom, da bi ga kot kredit uporabljale samo nekatere organizacije in zvezni proračun. Razen tega poteka emisija denarja za potrebe organizacij združenega dela izključno prek kreditov narodnih bank, s čimer se njihova kreditna odvisnost od Narodne banke stalno povečuje. V bistvu gre za nenehno nastajanje „državnega kapitala", ki s prakso občasnih konverzij po kriteriju naključno nastalih razmer prehaja v bistvu v trajno last tistih organizacij združenega dela, ki so v privilegiranem položaju v sklopu kreditno-monetarne politike.

Vse bolj jasno postaja, da bo slej ko prej treba našo kreditno-monetarno politiko temeljito predrugačiti, če želimo vpeljati več reda v gospodarsko življenje. Obseg emisije denarja naj bi v okviru družbenih planov mnogo bolj natančno kot doslej opredelila zvezna skupščina, organizacije združenega dela pa naj bi novi denar porabljale samo v povezavi s krediti, ki jih same združujejo in obvladujejo v poslovnih bankah. Bodoče instrumente usmerjanja kreditne politike in celovitega obvladanja količine denarja v obtoku moramo torej prilagoditi družbenoekonomskemu smislu ustavnih sprememb, to je, z instrumenti monetarne politike ne smemo omogočati odtujevanja sredstev iz gospodarstva, kar pomeni, da moramo zagotoviti boljšo učinkovitost njenega delovanja tudi glede na dogovorjene cilje družbenoekonomske politike.

V zvezi s to nalogo potekajo tako na zvezni ravni kot v republikah obširne razprave, oprte na teoretično proučevanje delovanja monetarnega sistema v naših razmerah, katerih namen je razjasniti bistvene dileme s tega področja, ki je bilo doslej deležno premajhne družbene pozornosti. Pri usklajevanju monetarne politike z ustavnimi spremembami smo dosegli tudi že prve rezultate, predvsem s pretvorbo dela kratkoročnih kreditov za obratna sredstva v dolgoročne. Potrebno pa si bo še naprej prizadevati, da bi nosilci odločanja tudi o razpoložljivih finančnih sredstvih iz primarne emisije resnično postali delavci v združenem delu.

V. B.

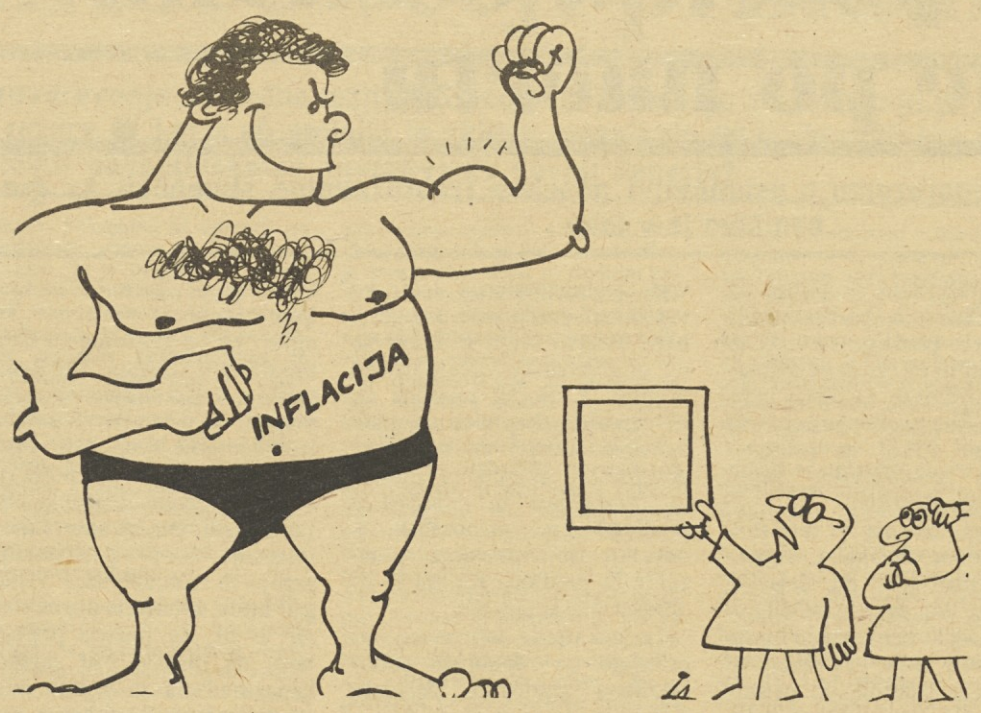

– Problem je v tem, kako naj ga spravimo v predvideni okvir . . .!

I. Antič

Presenečeni!

Generalni direktor Kompasa dr. MIHA HLADE je v zvezi z dogodki v nekaterih hotelih ob Jadranski obali, ko so mnogi tuji in domači gostje ostali brez rezerviranih postelj, povedal naslednje:

„Težave, ki so nastopile v začetku letošnje sezone, so nas zelo presenetile. Pričakovali smo, da bo sezona zelo dobra, nikakor pa nismo pričakovali takšnega zapleta že v samih začetkih, najmanj pa to, da posamezna hotelska podjetja ne bodo mogla več obvladati položaja. Do dvojnih in celo trojnih prodaj ene in iste postelje je prišlo zaradi tega, ker hotelska podjetja v večini primerov prakticirajo, da prodajo več hotelskih postelj, kot jih imajo na voljo. Razen tega nismo upoštevali nizkih cen, ki jih imamo v predsezonskem obdobju, ki so zanesljivo vplivale na tolikšen prihod tujih gostov. Naslednji vzroki za takšne razmere so še slabo spremljanje razvoja dogodkov na mednarodnem turističnem tržišču. Upoštevati bi morali tudi valutne spremembe, do katerih je prišlo na nekaterih velikih turističnih tržiščih, na primer v Zvezni republiki Nemčiji, kjer so z revalvacijo marke in devalvacijo dinarja nastopili znatno ugodnejši pogoji za naše turistično tržišče, in delno spremenjeni časi šolskih počitnic."

(mž)

PRAZNIK TRŽIŠKIH ČEVLJARJEV

Sedemdesetletni slavljenec

V najstarejši tovarni obutve v državi izdelajo letno več kot 2 milijona parov obutve ● Peko ima pri nas že dolga leta primat v proizvodnji modne obutve

Najstarejša tovarna obutve v državi, tržiški Peko, je minulo soboto slavil svojo sedemdesetletnico. Zanimivo je, da je Peko med številnimi jugoslovanskimi proizvajalci obutve „po letih na vrhu", čeprav je nastal šele kot tretje čevljarsko podjetje v Tržiču, trideset let za prvo čevljarsko tovarno. Čevljarstvo ima namreč v tržiški dolini več kot stoletno tradicijo. Že na prelomnici zadnjih dveh stoletij, v času prehajanja čevljarske obrti v industrijo, so tržiški čevljarji izdelali na leto skoraj pol milijona parov obutve.

Danes, ko ima Peko v Jugoslaviji primat v proizvodnji modne obutve, izdelajo več kot dva milijona parov obutve. Dobro tretjino svoje proizvodnje izvozijo, drugo pa prodajo na domačem tržišču, na katerem imajo že 111 svojih poslovalnic. V tovarni je ta čas zaposlenih skoraj 2500 ljudi, od teh 320 v trboveljskem obratu, kjer so začeli pred tremi leti izdelovati zgornje dele obutve.

ZADNJIH 20 LET – NEZADRŽNA RAST

Velikan jugoslovanske modne obutve se je najbolj razmahnil po letu 1950, ko je prevzel Peko v upravijanje takrat nekajstočlanski kolektiv in ko je tržni sistem gospodarjenja naposled zamenjal dosluženo distribucijo. Sprva, v letu 1953, je proizvodnja sicer občutno padla, saj so v Peku izdelali komaj nekaj več kot 330.000 parov obutve, po rekonstrukciji leta 1960 pa so prvič v svoji dolgoletni zgodovini izdelali milijonti par obutve.

Z rekonstrukcijo in modernizacijo so v podjetju pridobili okoli 5000 kvadratnih metrov etažnih površin in 238 novih modernih strojev. Posebnega pomena je bila odprava dotlej okorelega transmisijskega proizvodnega procesa, ki so ga nadomestili z najbolj modernimi stroji za izdelovanje obutve.

S tem so bili dani vsi pogoji za nadaljnjo rast proizvodnje in modernizacijo proizvodnih procesov. To jim je že pred dvema letoma omogočilo letno proizvodnjo prek dveh milijonov parov sodobne, modne, kvalitetne moške in ženske obutve.

PRODOR NA INOZEMSKO TRŽIŠČE

V zadnjih osmih letih, ko jugoslovanska usnjarska in obutvena industrija posluje v pogojih „odprtih meja" z vso težo in posledicami inozemske konkurence, se Peko čedalje bolj uveljavlja na inozemskem, zlasti na zahodnem tržišču. Razveseljivo je, da izvoz Peka danes ni več odvisen od vsakokratnega razpoloženja eksporterjev in grosistov, ampak je z ustanovitvijo mešanega podjetja AFIS Pirmasens v neposredni povezavi z inozemskim tržiščem.

Ne nazadnje je za utrditev največje delovne organizacije v tržiški občini značilna temeljita organizacija spremljajočih proizvodnih dejavnosti, ki jih je Peko „strnil" v samostojnem podjetju TRIO. Spremljajoča industrija se v svetu namreč razvija ločeno od proizvodnje obutve in ker pri nas kljub nekajkratnim zahtevam za to ni bilo posluha, se je Peko sam odločil za vzporedne dejavnosti. Za jugoslovanske razmere se je pokazalo, da je celo veliko boljše, da vzporedne dejavnosti organizira čevljarsko podjetje, ki je na tekočem s tehnološkimi novostmi in jih, kar je pri vsem najbolj pomembno, pravočasno in v zadostnih količinah nudi porabniku – obutveni industriji.

NE SAMO TRADICIJA, MARVEČ TUDI ZNANJE IN PRIZADEVNOST

Sodobna tehnologija je docela spremenila način izdelave obutve. Danes, ko so v zatonu časi klasičnih čevljarskih delavnic, je na pragu moderne obutvene industrija s prevladajočo ozko specializacijo. Zato tudi v Peku zatrjujejo, da sta dobra organizacija in avtomatizacija proizvodnje pogoj za dobro gospodarjenje. Takšna naj bi bila v prihodnje proizvodna usmeritev vodilnega jugoslovanskega proizvajalca modne obutve, dasiravno bodo v Peku še naprej razvijali svojo osnovno kot tudi vzporedne dejavnosti in širili prodajno mrežo svojih poslovalnic. Velika skrb bo še naprej veljala nadaljnji rasti izvoza in sodelovanju z domačimi in tujimi usnjarsko-čevljarskimi proizvodnimi podjetji. V Peku se zavedajo, da ne bodo zgolj s tradicijo sedemdesetih let in s sredstvi, s katerimi razpolagajo, marveč predvsem z znanjem in prizadevnostjo obdržali primat v jugoslovanski modni obutveni industriji.

Sredstvo za ohranitev svežine in vitalnosti
polljuven
medex Ljubljana

● LAŠKO

PIVA BO DOVOLJ

Iz pivovarne v Laškem vsak dan odpeljejo okrog 800.000 steklenic piva. Ker zlasti poleti potrošnja piva skokovito narašča, so začeli pred kratkim pivovarji delati tudi ob nedeljah. Kljub temu pa bodo, kot kaže, le izdelali do 200.000 steklenic piva dnevno premalo, da bi lahko v celoti krili svoje tržišče. Vendar pa piva „Zlatorog" v naslednjih poletjih ne bo primanjkovalo, kajti v Laškem so že začeli rekonstruirati pivovarno. Ko bo rekonstrukcija končana, bo tudi laškega piva ob še tako hudi vročini dovolj.

M. B.

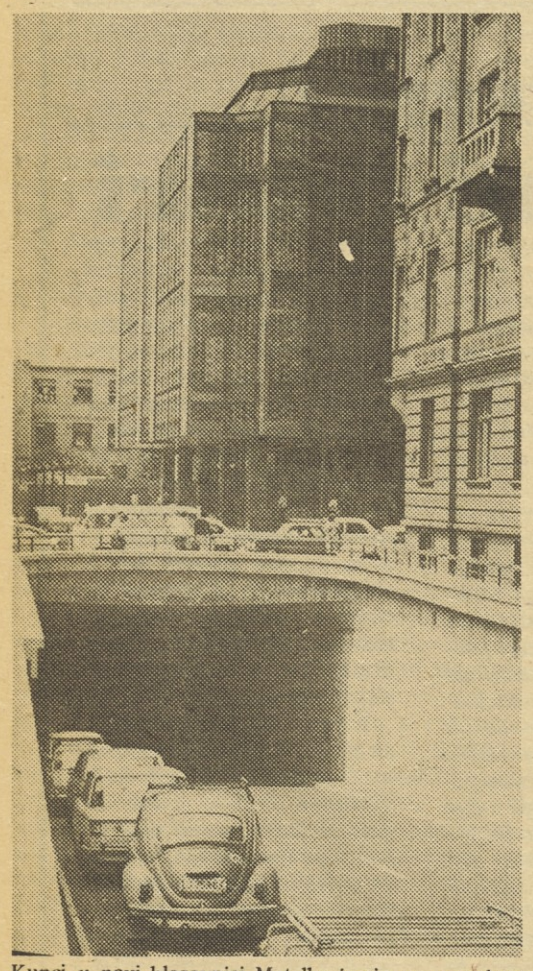

Kupci v novi blagovnici Metalke imajo na razpolago parkirni prostor v tretji kleti

V OBJEKTIVU

Od zobne ščetke do kombajna

V začetku tega meseca so v Ljubljani odprli novo Metalkino blagovnico. Začeli so jo graditi že maja 1970. Zaradi različnih, predvsem tehničnih težav se je gradnja nekoliko zavlekla. Nova blagovnica ima v sedmih etažah 9400 kvadratnih metrov površine. Od tega je čiste prodajne površine kar 6000 kvadratnih metrov. Blagovnica je skupaj z opremo veljala okrog 65 milijonov dinarjev.

„Prvotnih načrtov, vsaj kar se tiče tehnologije prodaje in asortimenta, se nismo čisto držali," je razlagal JOŽKO VUČEMILO, direktor blagovnice. „Prilagodili smo se novim idejam in dosežkom v načinu prodaje. To mislimo tudi v bodoče. Kar bo v svetu novega in boljšega, bomo uvedli tudi pri nas."

V Metalkini blagovnici imajo trenutno na voljo 35.000 različnih artiklov. Po asortimentu pa so jih razdelili na štiri panoge. V prvo sodijo med drugim orodje, okovje in agrotehnični stroji, v drugo sanitarna keramika, vodna instalacija, tapete in keramične ploščice, v tretjo bela tehnika, to so kuhinje in gospodinjski aparati pa še akustični aparati in muzikalije. V četrto pa ostalo, in to: športni rekviziti, igrače, avto deli, kozmetika, darila in foto-optika.

„Četrto panogo smo uvedli pri Metalki na novo," je nadaljeval direktor Vučemilo, „in to predvsem zaradi značaja blagovnic in pa zaradi artiklov, po katerih je povpraševanje. Razširili smo tudi izbiro kmetijskega orodja in strojev. Velika prednost za vse motorizirane kupce pa je parkirni prostor v tretji kleti, kjer je prostora za 80 avtomobilov."

Trenutno je v blagovnici 240 zaposlenih, od tega so 140 prodajalcev zaposlili na novo. Lahko bi rekli, da so v Metalki začeli z novostjo, ki pri nas ni v navadi. Za pulti je precej takih ljudi, ki niso izučeni trgovci, ampak kvalificirani delavci za posamezna obrtniška dela. Ti naj bi nudili strankam tudi izčrpne strokovne nasvete.

„Naš namen je asortiment artiklov stalno prilagajati povpraševanju," je zaključil tovariš direktor. „S tem pa bomo seveda tudi tehnologijo prodaje prilagajali novemu asortimentu."

A. AGNIČ

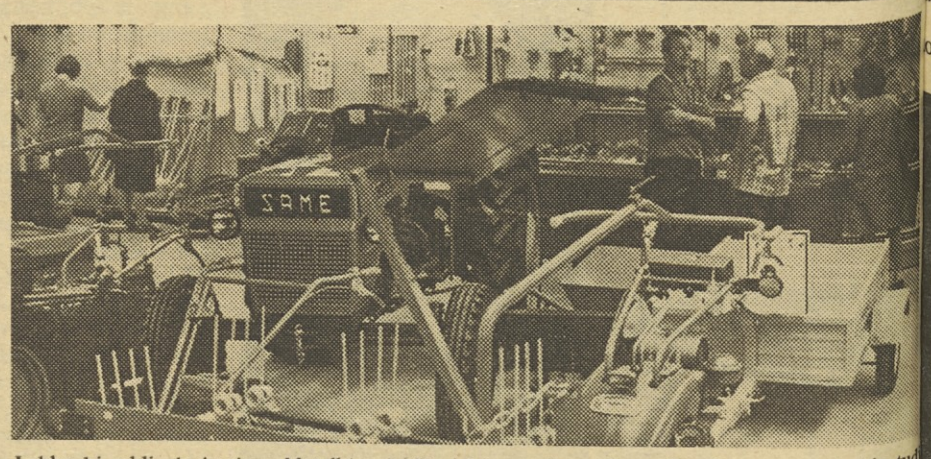

Lahko bi rekli, da imajo v Metalki največjo izbiro sanitarne keramike. Pozornost vzbujajo tudi keramične ploščice, ki jih prodajajo na nov, sodoben način

Oddelek za kmetijske pripomočke in stroje so v novi blagovnici znatno razširili. Tudi kombajn lahko kupite pri njih

KONČANE POMLADANSKE DELAVSKE ŠPORTNE IGRE V CELJU

Rekordna udeležba

Udeležba na pomladanskih DŠI očitno kaže, da šport in rekreacija za marsikaterega Celjana pomenita sestavni del življenja

V Celju se je spet končala bogata sezona tekmovanj v okviru sindikalnih športnih iger. Ko so se konec junija iztekla še tekmovanja v trim štafeti, so že lahko začeli z analizo športnega dogajanja v celjskih delovnih kolektivih. Čeprav smo že prejšnja leta poročali o izjemno visoki udeležbi nastopajočih, lahko o letošnji sezoni spet govorimo kot o rekordni, saj doslej v sindikalnih športnih igrah še ni sodelovalo toliko kolektivov, posameznikov in ekip. Upoštevati je še treba, da je bilo veliko tekmovanj izven „uradnih" SŠI, tako so se merili v športu sorodni kolektivi, bila so interna tekmovanja za športno značko TRIM in podobno. Vsekakor lahko brez pretiravanja rečemo, da sta šport in rekereacija za prenekaterega Celjana sestavni del življenja.

Ni odveč pripomniti, da gre na bolje tudi z izboljševanjem materialnih pogojev za rekreacijo. Mislimo predvsem na urejanje objektov. Te dni je bila dograjena večja asfaltna površina, namenjena samo za sindikalne športne igre in rekreacijo

za lepšo in bolj čvrsto postavo
melbrosia
medex
Ljubljana

občanov. Tudi v TRIM centru na Gričku nadaljujejo z urejanjem rekreacijskih površin in naprav. Še posebej je razveseljivo, da bodo imeli delovni kolektivi prostor zase tudi pod novo streho na drsališču v mestnem parku, saj je občinski sindikalni svet finančno močno podprl gradnjo tega objekta.

Za poletne mesece je zveza za športno rekreacijo skupaj s plavalnim klubom „Neptun" pripravila plavalne tečaje za odrasle. Tako se nadaljuje tradicija, ki se je začela v lanskem TRIM tednu. Pripravlja se tudi obsežna akcija za popularizira-je tekmovanja za športni znak TRIM. Lahko rečemo, da bo prav vsak občan zvedel zanjo. Vse pa je v poletnih mesecih organiziranje akcij za športni znak TRIM prepuščeno delovnim kolektivom, le plavanje je v okvirih zveze – vsak dan po eno uro.

Razen tekem v smučanju, košarki, kegljanju in šahu so bila zadnje mesece v središču pozornosti tekmovanja v rokometu, streljanju, TRIM štafeti, nogometu, malem nogometu in v odbojki. Rezultati so naslednji:

V rokometu je tekmovalo 29 ekip v treh ligah. V prvi ligi je zmagala ekipa prosvetnih delavcev pred tovarnama Aero in EMO itd. Železničarji so kot najboljši v drugi ligi pustili za seboj ekipo štorske Železarne in Cinkarne Celje. V tretji ligi pa je bilo najboljše moštvo Cestnega podjetja, medtem ko sta naslednji mesti pod vrhom zasedli moštvi Transjuga in tovarne Metka. Najboljši strelec v prvi ligi je bil Povalej iz ekipe prosvetnih delavcev, v drugi ligi Hribernik (Železarna), v tretji pa Fajfer (Cestno podjetje).

V streljanju je nastopilo 34 moških in 12 ženskih ekip. V konkurenci moških ekip so najbolje zadevali v črno strelci ekipe tovarne EMO (1015 krogov) in tako pustili za seboj tekmece iz Železarne Štore (984 krogov) in moštvo tovarne Libela (927 krogov). V tekmovanju posameznikov je strelcem iz tovarne EMO uspelo osvojiti kar šest mest med desetimi najboljšimi, zmagal pa je Martin Petrič (180 krogov).

Najboljšo žensko ekipo je pripravila Železarna Štore. Njene predstavnice so dosegle 589 krogov. Ekipa EMO je zaostala za 15, Ingrad pa za 57 krogov za zmagovalkami. Lidija Kavka je s 173 krogi zmagala med posameznicami.

V TRIM štefeti pa se je pomerilo 16 ekip članov, 7 ekip starejših članov in 11 ekip članic. Med člani so po najvišjih odličjih posegle ekipe Libele, Cinkarne in Opekarne Ljubečna, med starejšimi člani pa moštva Savinje, Cinkarne in tovarne Aero. Tekmovalke Ljubljanske banke so zmagale med članicami. Druga je bila ekipa Ingrada, tretja pa ekipa Cinkarne.

Nogometaši, skupaj 29 ekip, so tudi tekmovali v treh ligah. V prvi ligi je zmagalo moštvo Kovinotehne (druga ekipa železničarjev, tretji EMO). V drugi ligi so bili najboljši prosvetni delavci, medtem ko sta naslednji mesti pripadli Tehnomerkatorju in Prevozništvu. V tretji ligi je bil boj najbolj napet: Zavarovalnica Sava je samo zaradi razlike v golih odločila boj v svoj prid pred ekipo Službe družbenega knjigovodstva, medtem ko so se na tretje mesto uvrstile Mesnine.

V malem nogometu kot mlajšem bratu najvažnejše postranske stvari na svetu je svoje moči preizkusilo 12 ekip, ki so tekmovale v dveh ligah. Železničarji so zmagali v prvi, moštvo Železarne iz Štor pa v drugi ligi.

V odbojki pa je bil na sporedu spopad 17 ženskih ekip. Izkazalo se je, da najboljše premore Ingrad. Naslednji častni mesti sta pripadli ekipama Cinkarne oziroma Kovinotehne.

T. GORŠIČ

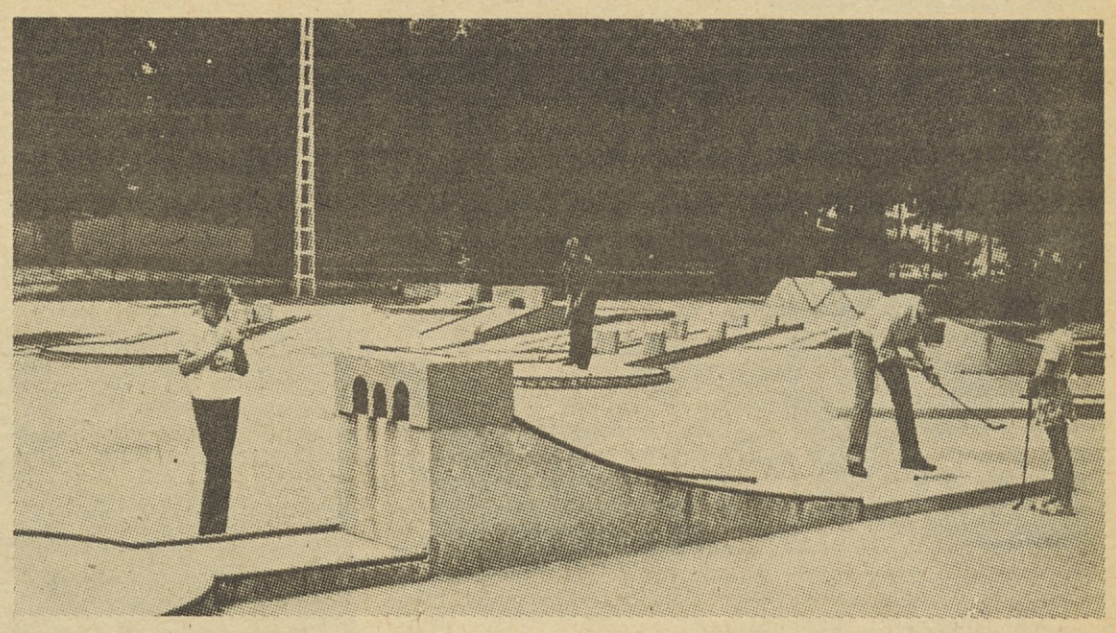

Mini golf postaja vse bolj priljubljen šport starih in mladih, saj so igrišča že skoraj po vseh večjih krajih, igra pa tudi ni taka, da bi zahtevala posebno znanje in trud, če seveda mini golf igraš samo za rekreacijo. Res pa je, da moraš priti navsezgodaj ali pa v najhujši opoldanski vročini, da lahko svoje sposobnosti preizkušaš na skorajda praznem igrišču, kajti običajno več časa vzame čakanje kot pa igra sama. Naš posnetek je nastal ob enem redkih „trenutkov oddiha" mini golf igrišča v ljubljanskem Tivoliju.

POJEM ŠIROKE IZBIRE, SOLIDNE POSTREŽBE, ZMERNIH CEN, POJEM DOBREGA NAKUPA

TRGOVSKO PODJETJE
nama
LJUBLJANA

PISMO NA NAŠ NASLOV

Zgled, ki vleče

Opažamo, da Delavska enotnost posveča določeno pozornost tudi planinstvu. Zato vas opozarjamo na primer povezovanja planinske organizacije in delovne organizacije oziroma sindikalne organizacije v okviru delovne organizacije.

Planinsko društvo Zabukovica je v sodelovanju z ostalimi društvi iz občine Žalec in PD Šentjur in Laško v lanskem letu markiralo tako imenovano Savinjsko pot. Pot vodi po obronkih Savinjske doline. Pri izvedbi je pomagal tudi Občinski sindikalni svet Žalec. Želeli smo, da bi bila pot namenjena predvsem delovnemu človeku, ki bi se tako lažje umaknil iz doline v senco gozdov in to ali na Dobravljah, ali na Gozdnik ali kam drugam. V letošnjem letu pa opažamo, da pot ni tako obiskana, kot bi želeli. Obiskujejo jo planinci iz ostalih krajev, iz Hrvaške, iz zamejstva, malo pa je planincev iz našega področja. Zato smo sklenili, da organiziramo skupne pohode po poti. Predvsem želimo, da bi delavce organizirano popeljali po poti.

Prve stike smo navezali z delavci iz Minerve Žalec. V tej delovni organizaciji je zaposlenih precej delavcev, ki so že člani našega društva. Predlagali smo, da se v okviru delovne organizacije ali osnovne organizacije sindikata organizira planinska skupina, ki bi potem s pomočjo PD Zabukovica organizirano vodila planince v gore, predvsem po Savinjski poti in tudi drugam. Predlog je bil sprejet in dogovorjeno je, da se sestanemo na naši postojanki na Homu in se skupno pogovorimo o nadaljnjem delu.

S tem mislimo začeti izpolnjevati eno izmed osnovnih nalog planinskih društev – nudenje organizirane rekreacije delovnemu človeku v gorah.

Prosimo, da z objavo tega prispevka spodbudite tudi ostale delovne organizacije, da bi v njihovih okvirih začele snovati planinske skupine. Prepričani smo, da ne bo planinskega društva, ki ne bi priskočilo na pomoč.

S planinskimi pozdravi!

PD ZABUKOVICA

Op. uredništva: Zgledi vlečjo, naj bi bil tak tudi ta, ki ga daje PD Zabukovica! To še posebej zato, ker prihaja iz kraja, ki se ne more pohvaliti z dolgotrajno planinsko tradicijo niti ne z visokimi vršaci, pa zato tamkajšnji planinski delavci s toliko večjo zavzetostjo skrbijo, da bi delovnemu človeku približali najprej „lastno" in neposredno hribovje, da bi potem toliko raje in usposobljeni zahajali po zdravo sprostitev in oddih še kam drugam v naša in tudi v tuja gorstva.

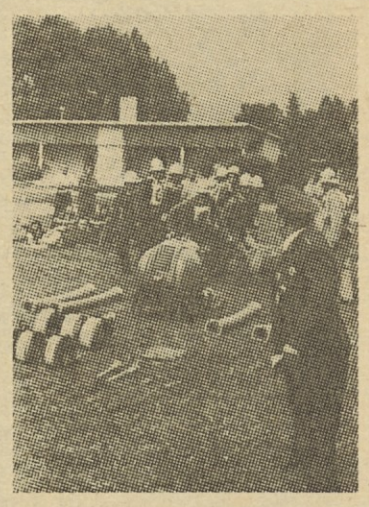

Zato, da bi bili vselej pripravljeni na tisto, česar si najmanj želijo, gasilci redno pripravljajo pregledna tekmovanja v taktičnih vajah in gasilskih športnih disciplinah. Naš posnetek je iz Kočevja, kjer se je letošnjega preglednega tekmovanja v organizaciji občinske gasilske zveze udeležilo 106 gasilcev iz dvanajstih društev. Prvo mesto in prehodni pokal so vnovič osvojili gasilci iz Kočevja.

AKTUALNO VPRAŠANJE

LETNI DOPUST V DVEH DELIH?

Težko bomo verjeli, vendar je res: dopust, ki je daljši od štirinajst dni, ne pomeni sprostitve, temveč že prehaja v novo obremenitev!

V Haludovu na otoku Krku je bilo posvetovanje o možnostih deljenega letnega dopusta. Organiziralo ga je jugoslovansko združenje za športno rekreacijo v turizmu. Čeprav je bila skromna udeležba – komaj 20 strokovnjakov in turističnih delavcev – je razprava po uvodnih referatih dr. Miloša Mrakovića iz Zagreba in Milana Tumare iz Haludova pokazala, da je upravičeno čimprej tej problematiki posvetiti več pozornosti. Iz podatkov referentov je bilo predvsem ugotovljeno:

– letni dopust koristijo jugoslovanski delavci pretežno v juliju in avgustu in to se iz leta v leto veča. Medtem ko je leta 1960 dopustovalo v teh dveh mesecih 50% jugoslovanskih delavcev, je v letu 1971 ta odstotek dosegel že 57%. V drugih evropskih državah so z ustreznimi akcijami, propagando in ugodnostmi dosegli zmanjševanje tega odstotka, ponekod celo pod 30% za oba poletna meseca;

– po analizah iz statističnih podatkov se ugotavlja, da dopust 10 do 14 dni zadovoljuje popolno relaksacijo delavca in doseže vrhunec, vse naprej pa učinki dopusta že padajo, počitek že počasi prehaja v obremenitev;

– ugotovljen je padec delovne sposobnosti v mesecu septembru kot posledica predolgega dopusta – oziroma odsotnosti z dela ter v aprilu, kot posledica utrujenosti na delu;

– vsakemu delavcu ne ustreza dopust samo v letnih – toplih dneh; kapacitete turističnih objektov nasploh in posebej v počitniških domovih so prenatrpane v poletnih mesecih, nezasedene v maju, juniju in septembru, prazne pa v ostalih mesecih, čeprav turistične organizacije in vodstva počitniških domov nudijo vsemogoče popuste in ugodnosti za oddih v drugih mesecih (zimski turizem na snegu in ledu ali pa ob zaprtih in ogrevanih bazenih, itd.).

Ker je bila tematika posvetovanja zelo zanimiva za sindikate, so udeleženci menili, da se v jeseni organizira ponovni in obsežnejši posvet s še bolj pripravljenimi referati in analizami, na katerem bi bili prisotni predstavniki zveznega in vseh republiških svetov sindikatov, strokovnjaki s področja domačega turizma, zdravstvenega zavarovanja, rekreacije, sociologije itd. Iz zaključkov takega posveta bi sledile konkretne akcije uresničevanja bolj planiranega in deljenega letnega dopusta. Turistične in gostinske organizacije bi lahko do takrat imele pripravljene ugodnejše ponudbe uslug za tedenski ali letni dopust v mesecih in v krajih, kjer imajo zadosti prostih kapacitet.

J. MALIČ

JESENICE:

Udarniško za zavetišče

Na plazu pod Prisojnikom, ki leži 1500 metrov nad morjem, je še poleti možno smučati, zato na plaz radi zahajajo alpski smučarji in tekmovalci ter ostali navdušeni smučarji. Najbolj vneti pa so člani jeseniškega smučarskega društva, ki se poleti pod Prisojnikom pripravljajo na novo tekmovalno sezono.

Že več let so pri jeseniškem smučarskem društvu razmišljali, da bi pod plazom postavili primerno zavetišče. Ideja se je začela uresničevati letos. Akcija za prostovoljno delo pri gradnji je popolnoma uspela, saj so ga gradili ob prostih sobotah in nedeljah člani društva.

Zavetišče, ki je dovolj blizu snega, a je hkrati odmaknjeno in varno pred plazovi, bo služilo za razne smučarske tečaje in za shranjevanje smučarske opreme.

MR

MARIBOR:

Ob polčasu v nogometu

V pomladanskem delu mariborskega prvenstva v nogometu je prvo mesto zasedla ekipa ELEKTROKOVINE pred ekipo TAM-Tezno, KONSTRUKTORJEM itd.

Za prvo mesto so se ponovno potegovale ekipe, ki so že prejšnja leta bile kandidati za najvišji naslov. Izjema je le ekipa TAM-Studenci z osvojenim 7. mestom in ekipa Livarne, ki je zasedla komaj 10. mesto. Skupno je v tem delu prvenstva sodelovalo 14 ekip. „Manjkala" je ekipa Swaty, ki je pred leti bila celo sindikalni prvak.

D. Z.

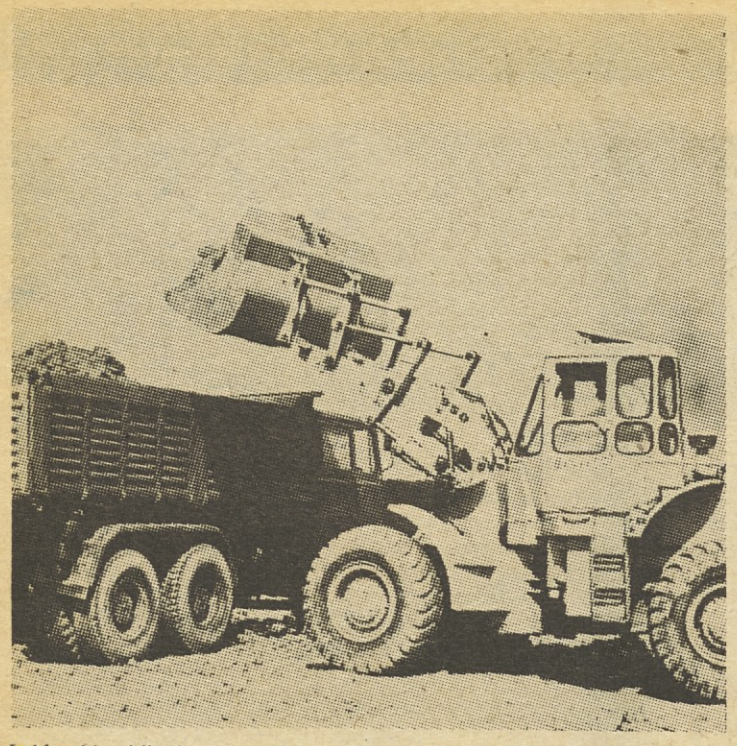

Lahko bi rekli, da sta na fotografiji najbolj uporabljana stroja celotnega gradbišča avto ceste. Če pa prištejemo še buldožer, premaknejo ti trije na milijone kubičnih metrov materiala

Avto cesta v nadaljevanjih

Na odseku avtomobilske ceste med Hočami in Levcem je tudi šest večjih viaduktov, ki jih gradi Gradis iz Maribora in Raven. Skupna dolžina vseh šestih je 2360 metrov. Najdaljši je viadukt Preloge, ki meri 560 metrov. Na fotografiji pa je začetna faza gradnje viadukta Škedenj II, ki je zanimiv po tem, da bosta dva stebra visoka kar 50 metrov. V primerjavi z našim doslej najvišjim viaduktom Peračico bo Škedenj II le 20 metrov nižji. – FOTO: A. AGNIČ

● Obisk na trasi bodoče avtomobilske ceste – tokrat od Hoč do Dramelj

Načrt za prvo slovensko pravo avtomobilsko cesto se že uresničuje. Ko so pred leti pri Postojni počile prve mine na bodoči trasi, smo šele verjeli, da gre zares. Danes že imamo štiripasovnico od Vrhnike do Postojne. Na odseku od Hoč do Levca in od Postojne do Razdrtega pa gradijo s polno paro. Tako nekako bi vsaj lahko rekli, če . . . Če ne bi spoznali, da bo cesta od Hoč do Levca oziroma po najnovejšem do Arje vasi le polovična. Ni denarja, pravijo. Za sedaj torej samo dva pasova. Ko pa bo promet toliko narasel, pravijo, in ko bo denar, pravijo, bomo gradili naprej. Samo, kdaj bo to.

„Mar bi naredili pol krajšo, pa tisto pošteno, tako, kot je v načrtu.“ Takega mnenja so skoraj vsi od šoferjev do tistih, ki danes cesto gradijo. Po izkušnjah drugih, ne naših, je znano, da tak način podraži gradnjo za približno 20 %. Pri našem „drsečem“ dinarju pa bodo najbrž tudi ti odstotki zdrsnili. In gotovo navzgor. Pa še nekaj. Za sedaj je neuradno znano, da bodo iz normalne 10 metrov široke polovice, ki je predvidena za dva pasova in „odlagalni pas“, naredili tropasovnico. Torej bodo tisti stranski pas naredili toliko močnejši in seveda dražji, kot bo v končni fazi potrebno.

Pa pustimo ta uvodna razmišljanja in si poglejmo, kaj se trenutno dogaja na gradbišču te štiri oziroma dvo oziroma tropasovne avtomobilske ceste od Hoč do Celja. Ker pa je trasa za enkratni sprehod predolga, si oglejmo le od Hoč do Dramelj. In še bolj natančno: tisti del, ki ga gradi v okviru GAST SGP Slovenija ceste.

„Z deli smo začeli lani junija, končana pa morajo biti do 20. septembra 1975. Gradnja avto ceste je sedaj v polnem teku. Na našem odseku dela 550 delavcev in je na gradbiščih izredno živahno,“ je zatrdil inž. JANEZ ZUPANČIČ, šef 34,5 kilometra dolgega odseka, ki ga gradi SGP Slovenija ceste od Hoč do Dramelj. No, tisto o živahnosti si ne gre predstavljati po domače. Ljudi na trasi praktično ne vidiš. Če si pa še kdo predstavlja, morda še iz mladinskih brigad, dolge vrste samokolnic in tistih, ki s krampi košček za koščkom trgajo zemljo z ogromnega hriba, se prav pošteno moti. Le stroje je videti na gradbiščih. Buldožerji, nakladalci in kamioni, pa še valjarji ponekod. Doslej je bilo na tem odseku na ta način izkopanih skoraj 300.000 kubičnih metrov humusa in skoraj milijon kubičnih metrov zemljin. V nasipe pa so vgradili okrog 800 kubičnih metrov materiala.

„Težav seveda ne manjka. Nenosilnih tal je zelo veliko. Več, kot jih je označenih v projektu. Odvozi takih tal in dovoz „zdravega“ materiala so zelo težavni. V deževnih dneh pa nemogoči, tudi za najsodobnejše stroje. Tudi apna za utrjevanje podlage na tržišču primanjkuje. Prevoz s težkimi vozili po glavni cesti je v petek, soboto in nedeljo zaprt. In delo zaradi tega trpi. Letošnje leto, ko morajo biti po načrtu zemeljska dela končana, smo še posebej odvisni od vremena. No, vseeno smo pri Hočah že položili prve metre cementne stabilizacijske plasti.“

Investitorji računajo, niti ne preveč na tiho, da bodo do konca prihodnjega leta, to je eno leto pred rokom, začasno dali v promet cestni odsek od Hoč do Slovenskih Konjic. To bi bilo zelo lepo, saj je ravno ta del „stare“ ceste najbolj nemogoč. TEKST IN FOTO: A. AGNIČ

Mali Bojan iz Orehove vasi je doma med dvema cestama. Le kakih 30 metrov je med staro in novo cesto. Pogosto sedi s sestricama Trudo in Anito in opazuje novo cesto. Pridno nagiba stekleničko z mlekom, saj mu pravi mamica, da mora, če hoče postati šofer.

„Tudi jaz iščem šefa,“ je zgovorno razlagal JOŽE KRALJ iz Frama. „Veste, s cesto so mi presekali pot do njive. S kombajnom sploh ne moremo do pšenice, razen daleč naokrog. Pa tudi, če bi jo na roke poželi, je ne bi mogli odpeljati. Prositi sem ga hotel, naj malo z buldožerjem razrijejo traso. Vsaj za nekaj dni.“

Za nekatere kmete je res težko. Podvozov še ni, cestni nasip pa je že naredil neprehoden zid.

„Saj ne sitnarim. Moramo pač malo potrpeti, pa bomo menda imeli vsi korist od nove ceste.“

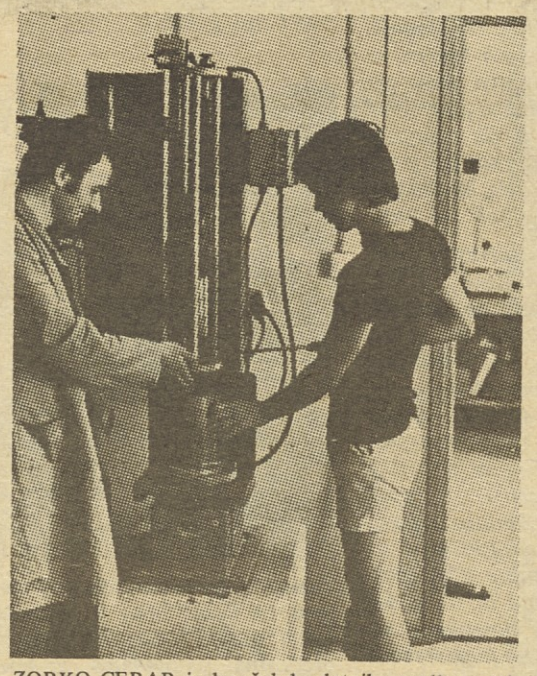

ZORKO CERAR je končal dva letnika gradbene tehniške šole in je sedaj na obvezni praksi na gradbišču v Framu. „Delam v laboratoriju, kjer predvsem ugotavljamo sestavo tal in določamo količino potrebnega apna za boljšo trdnost. Zelo zanimivo delo. Kljub temu pa se ta mesec kar vleče. Zaslužek? Ja, pravijo, da bom dobil 1800 dinarjev. Ni slabo.“ Zelo dobro opremljen laboratorij imajo pri Slovenija ceste na Framu

„Jaz sem tu samo ‚na posodo‘ že od aprila,“ je pripovedoval TONE GORŠE od podjetja Evrotrans iz Ribnice. „Skupaj z valjarjem so me posodili. Že od vsega začetka utrjujem nasip ob tem nadvozu čez ptujsko cesto. Stanujem v naselju Slovenija ceste v Framu in mislim, da ga bolje ne bi mogli urediti. Umivalnice s toplo vodo, po naselju asfalt in prav pred kratkim so na pobudo sindikata zgradili pravo, asfaltno igrišče za košarko in odbojko.“

POKOJNINA: KOLIKŠNA? KDAJ?

Na zalogi imamo še nekaj izvodov knjižice, v kateri so zbrane in poljudno komentirane ter s primeri obrazložene vse pravice iz novega pokojninskega in invalidskega sistema: starostna, invalidska in družinska pokojnina, pravice borcev NOV, usklajevanje pokojnin, pravice za tiste, ki opravljajo samostojno obrt, izračuni, koliko se zmanjša pokojnina pri dodatnem delu upokojenca itd.

Knjižica stane 10 dinarjev. Naročite jo lahko po pošti in vam jo pošljemo po povzetju, ali pa kupite pri

ČZP »Delavska enotnost« – Ljubljana, Dalmatinova 4/II.

Pohitite z naročili, ker knjižice ni veliko na zalogi!

DELAVSKA ENOTNOST

Glasilo ZVEZE SINDIKATOV SLOVENIJE, izdaja ČZP Delavska enotnost v Ljubljani. List je bil ustanovljen 20. novembra 1942. Ureja ga uredniški odbor. V. d. glavnega in odgovornega urednika BOJAN SAMARIN. Naslov uredništva in uprave: Ljubljana, Dalmatinova ulica 4, poštni predal 313/VI, telefon uredništva 316-672, 323-554, 316-695 in 310-033. Račun pri Narodni banki v Ljubljani, št. NB 501-1-991, devizni račun pri Ljubljanski banki št. 501-620-7-12100 Posamezna številka stane 1,50 din. Naročnina je četrtletna 19,50 din — polletna 39,00 din — in letna 78,00 din — Rokopisov ne vračamo — Poštnina plačana v gotovini — Tiska ČZP »Ljudska pravica«, Ljubljana